25 03 97

Гос. книжная палата УзССР

Ilm o'zni bilmakdir

Ma'rifat

МАЪРИФАТ • ХАЛҚ ЗИЁЛИЛАРИ ГАЗЕТАСИ •

1931 йилдан чиқа бошлаган 1997 йил 12 март, чоршанба Баҳоси сотувда эркин нархда. № 21 (6917)

Da'vat

Киши ўз Ватанини ҳимоя қилсагина, ўз хулқи билан бирга бўлсагина, у ҳар доим барҳаётдир.

Аҳмад ДОНИШ.

Ibrat

Яқинда Навоий вилояти Қизилтепа туманидаги Навоий номли жамоа хўжалиги ҳудудида 420 ўринли мактаб биноси қуриб битказилди. Икки қаватли билим даргоҳини 214-кўчма механизациялашган колонна қурувчилари барпо этишди.

Суратда кўриб турганингиздек, компьютер сабоқлари бугунги кунда мактабларимиздаги энг қизиқарли дарслардан ҳисобланади. ЭҲМни пухта ўзлаштириб олиш ниятида тизилишиб турган болалар Андижон вилояти Булоқбоши туманидаги 10-гимназияда таҳсил олишади. Уларга устозлари Рўзимуҳаммад Йўлдошев бу борада ҳамиша бошқошдир.

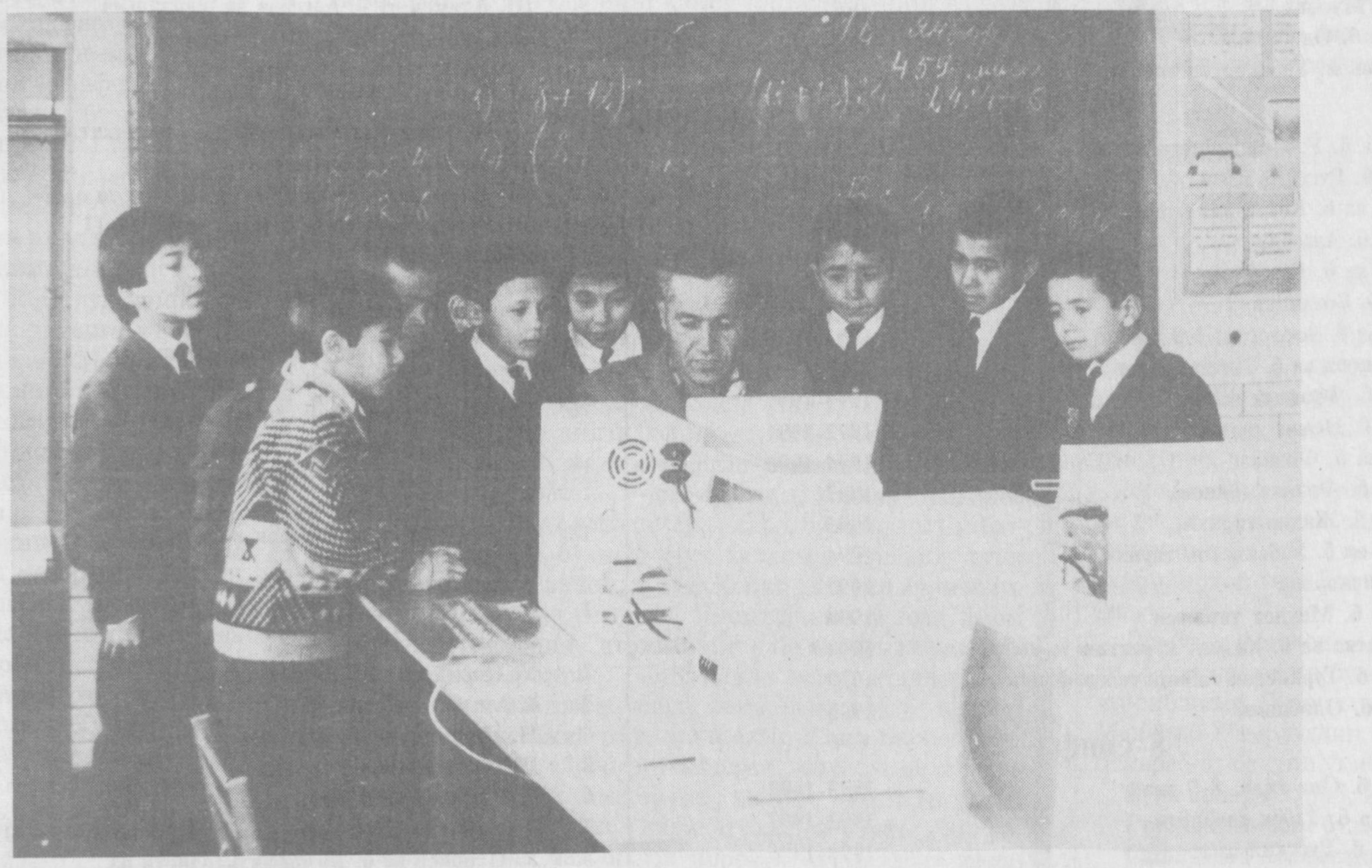

В. АЧКАСОВ олган сурат.

БАЙРАМНИНГ БОШЛАНИШИ

Узбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг анъанавий қўшиқ байрами ўтказиш тўғрисида чиқарган қарорига жавобан Навоий шаҳридаги 18-ўрта мактабда шаҳар халқ таълими тизими бўйича «Қўшиқ байрами»нинг 1-босқичи ўтказилди. Танловда мактаб ўқитувчилари, боғча тарбиячилари иштирок этдилар. Улар ўзларининг Ватан, Узбекистон, Она юртни мадҳ этувчи қўшиқларини ҳакамлар ҳайъатига ҳавола этдилар. Ҳакамлар ҳайъати хулосасига биноан Навоий шаҳар 8-ўрта мактаб мусиқа ўқитувчиси Хушандон Баҳронова, 17-ўрта мактаб мусиқа ўқитувчиси Садоқат Баҳронова, 2-ўрта мактаб ўқитувчиси Салимжон Жумановларнинг ижро этган қўшиқлари барчага ғоятда манзур бўлдит ва улар 1-босқич ғолиблари деб топилиб, кейинги босқичларда қатнашиш ҳуқуқига эга бўлдилар.

С. ЖЎРАЕВА.

• Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов АҚШдаги етакчи яҳудий ташкилотлари президентлари конференциясининг шу конференция раиси Леон Леви раҳбарлигидаги делегациясини қабул қилди.

• Республикамиз хотин-қизларининг Тошкентда бўлиб ўтган биринчи конференциясида Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитасининг 1991-1996 йиллардаги ишлари якунлари муҳокама этилди.

JUMLADA JAHON

• Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасида Бош вазир У. Султонов раислигида бўлиб ўтган кенгашда дебитор-кредиторлик қарзлари аҳволи ва уларни камайтириш йўллари муҳокама қилинди.

• Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов «Боинг» компанияси тижорат самолётлари гуруҳи президенти Р. Вударднини қабул қилди.

• АҚШ ва Россия Президентларининг шу ойга мўлжалланган олий даражадаги учрашуви олдидан Россиянинг НАТО билан муносабатларини ойдинлаштириш мақсадида учинчи бор Россия ташқи ишлар вазири Е. Примиков билан учрашган НАТО саркотиби Хавьер Солано ўз ташрифи натижаларидан мамнун бўлди.

• Кобул дорилфунунининг ўз фаолиятини бошлаганлиги илм иштиёқидаги хотин-қизлар учун қувонишга сабаб бўлмади. «Толиблар» ҳамон аёлларнинг эркаклардан ҳоли равишда илмий фаолият олиб боришлари керак, дея қатъий туришибди.

Maktabgacha tarbiya muassasalarida

МАРҲАБО, НАВРЎЗ!

Наврўз — яшариш, янгиланиш палласи. Бу айёмга диёримизнинг барча таълим-тарбия масканларида ўзига хос ҳозирлик кўрилаётир. Мухбиримиз пойтахтнинг Шайхонтоҳур туманидаги 448-болалар боғчасида бўлиб, боғчанинг бош тарбиячиси Машҳура АЗИЗОВАдан кичкинтойлар масканида Наврўз байрамини муносиб кутиб олиш учун кўрилаётган тадбирлар ҳақида сўзлаб беришни илтимос қилди.

— 1997 йил «Инсон манфаатларли йили» деб аталди. Мана шу йилда боғчадаги барча ходимлар — мудирадан тортиб энагагача маънавиятни юксалтириш борасида ўз улушимизни қўшишимиз лозим. Бунинг учун, аввало, ўзимиз тарбияланган бўлишимиз, ота-оналар нуридийдаларини ишониб топширар эканлар, уларнинг ишончини қозонишимиз керак. Келажагимиз эгалари бўлмиш жажжи кичкинтойларни маънавиятли, маърифатли булиб камол топишларида мустаҳкам пойдевор яратиш биз тарбиячиларнинг асосий бурчимиздир.

Наврўз байрамига ҳозирлик жараёнида маънавият жиҳатларига алоҳида аҳамият бермоқдамиз. Жумладан, болажонларнинг ташқи кўриниши ва маънавий қиёфаси ҳамиша диққат-эътиборимизда. Боғчада 11 та гуруҳ мавжуд. Ҳар бир гуруҳ тарбияланувчилари билан ёшларига хос тайёргарлик олиб борилаётир. Мусиқа раҳбарларимиз Д. Маҳамедова ҳамда С. Хильковалар машғулотларда болаларга баҳор, Наврўз ҳақида шеърлар, қўшиқ, рақс ҳамда гул ҳақида айтишувлар, лапарлар ўргатишаётир. «Биларжон ва Билмасвой» ҳамда «Меҳмон-меҳмон» ўйинлари ҳақида кичик саҳна кўринишлари намойиш қилинади. «Меҳмон-меҳмон» ўйинида шарқона удумларни, қадриятларни тиклашга алоҳида эътибор қаратиляпти. Меҳмон — отангдан улуғ, деганларидек, меҳмонга мезбоннинг самимий муносабати, ширин сўз, очиқ чеҳра, дилкаш бўлиши, ўз ўрнида меҳмон ҳам кўрсатилаётган мулозаматларга жавобан камтар, ўзини тута биладиган бўлиши уқтириляпти.

Гуруҳ машғулотларида буғдойнинг ювилиши, ундирилишидан то сумалак тайёрланишигача бўлган жараёнлар тушунтирилади. Тайёрлов гуруҳи тарбияланувчиларига ошпаз билан ҳамкорликда хамир қилиш, чучвара тугиш, печенье пишириш, нон ёпиш жараёнлари таништириб борилмоқда. Наврўз дастурхонини тузаш ҳам ўргатилмоқда.

Хуллас, Наврўз айёми барча тарбиячи ва тарбияланувчиларда яхши таассурот қолдириши, шубҳасиз.

Суҳбатдош Дилбар ХЎЖАЕВА.

O'tkir burchak

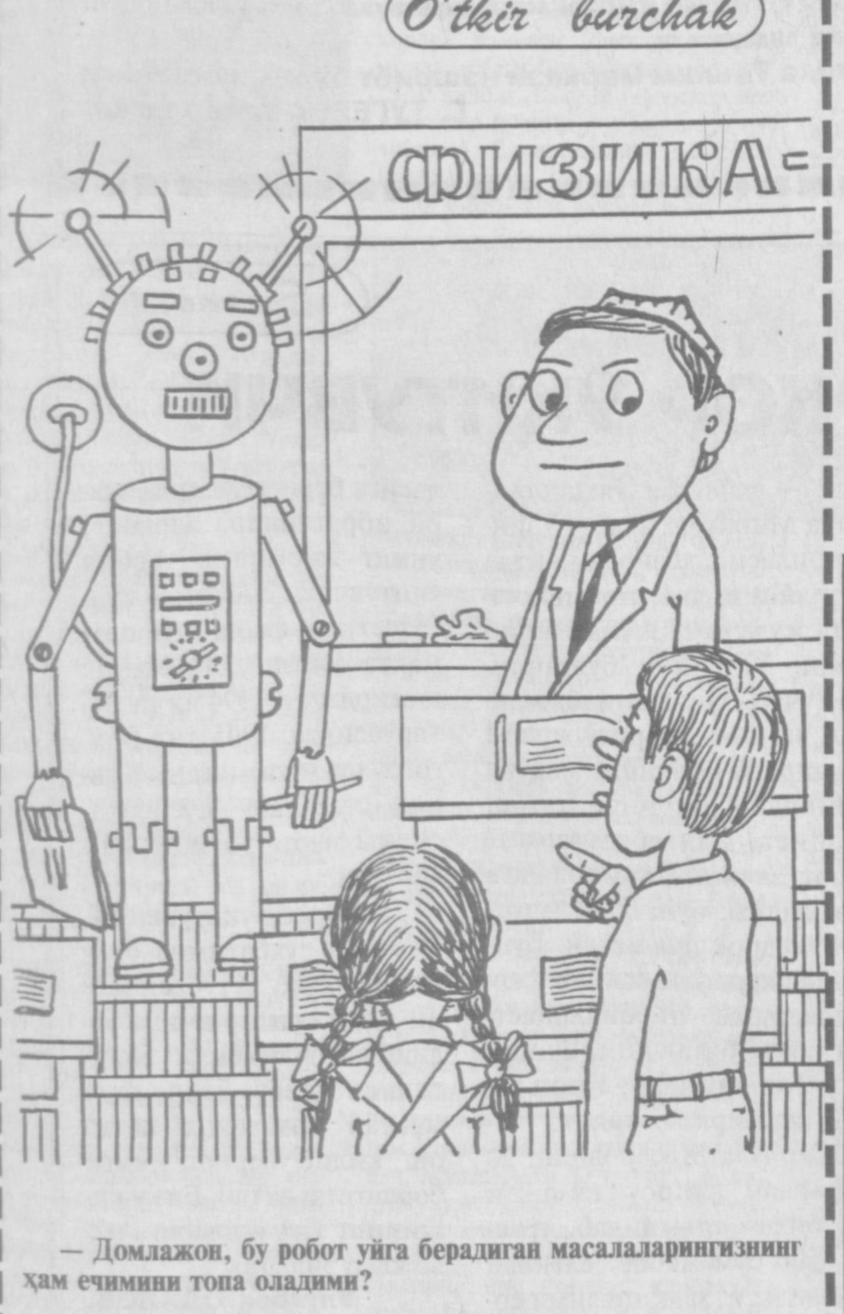

— Домлажон, бу робот уйга берадиган масалаларингизнинг ҳам ечимини топа оладими?

Зокир УСМОНОВ чизган сурат.

ИНТЕРНЕТ INTERNET

КЛИНТОННИ ТАШВИШГА ҚЎЙГАН КАШФИЁТ

Жаҳондаги сўнгги улкан шов-шувга шотландиялик генетикларнинг лабораторияда ўстирилган қўзиси сабаб бўлди. Яқинда АҚШнинг Орегон штатидаги Бивертон илмий-тадқиқот марказида ҳам шундай тажриба маймун устида муваффақиятли амалга оширилгани эълон қилинди. Гап шундаки, жонли мавжудот, биринчи бор икки хил жинсий ҳужайранинг ривожланишидан эмас, балки генетик инженерия усулида бир ҳужайранинг ўстирилиши орқали пайдо бўлди. Ўстирилган қўзи ҳам, маймун ҳам онасининг «нусха»си, уларнинг биологик кодлари бир хил.

Айрим мутахассислар фикрича, олимлар бирор мавжудот нусхасини ўстириб, ундан керакли органлар олишни мақсад қилиб қўйган. АҚШ Президенти Билл Клинтон махсус комиссияга уч ой муддатда бундай шубҳали тажрибанинг инсониятга келтирадиган хавфини ва қарши чораларини ўрганиб чиқишни топширди. Бироқ тажрибага технологик ёрдам кўрсатган «ППЛ» компаниясининг директори Рон Жеймснинг айтишича, мақсад илмфан ютуғига эришиш эди ҳамда улар бу усулни сигир ва чўчқада ҳам синаб кўрмоқчилар. Айни пайтда, Буюк Британия ҳукумати Рочестер лабораториясига 480 минг доллар ҳисобидаги йиллик ёрдамни тўхтатиш ҳақида қарор қабул қилди. Европа ҳамжамиятининг бир қатор раҳбарлари ҳам бундай тажрибаларни бутунлай тақиқлашга чақирдилар. Жаҳон илмий ҳамжамияти атом қуролининг ясалиши билан тенглаштирилаётган янгиликни ҳар томонлама ўрганишга киришиб кетди, тортишувлар эса давом этмоқда.

Aks sado

ИСТАКЛАРИ ЧЕГАРА БИЛМАС

Ҳурматли таҳририят!

Мен «Маърифат»нинг доимий мухлисиман. Таҳлилий материалларни, шу куннинг долзарб масалаларига бағишланган мақолаларни қизиқиб ўқиб бораман. 1997 йил 22 февраль сонида «Мавзуга қайтиб» рукни остида берилган. М. Валиеванинг «Базм эмас, байрам бўлсин» мақоласи қўлимга қалам олишга ундади.

Касбим ўқитувчи. Бир неча йиллардан бери юқори синфларга раҳбарлик қиламан. Мақолада ёзилган воқеаларнинг гувоҳиман, десам муболаға бўлмас. Мақолани дарсга олиб кирдим ва ўқувчилар билан муҳокама қилдик. Баъзи ўқувчилар ўқитувчилар кўнглидаги гапларни айтди. Уларнинг дил сўзларидан лавҳалар келтираман.

АБДУРАҲМОНОВА:

— Тўғри, етуклик аттестати олинадиган кун, «Сўнгги қўнғироқ», ўқувчилик даврининг унутилмас кунлари. Фикримча, алоҳида кийим тиктириш, унинг бир хил бўлиши, ҳаммаси бу иккинчи даражали масала. Шу боис, битирув оқшомларида ўқитган ўқитувчиларимизга ҳар биримиз дил сўзларимизни айтсак. Менимча, барчанинг кўнглидаги гап бўлади.

НОСИРОВА:

— Никоҳ кўйлагининг «Оқшом»да кийилишига қаршиман. Ҳаётимиз мобайнида уни бир маротаба кийсак, ҳар томонлама тўғри бўлади, деб ўйлайман.

МИРКОМИЛОВА:

— «Сўнгги қўнғироқ» ва «Оқшом» кечаларининг сценарийлари газетада берилишини жуда-жуда хоҳлайман. Лекин шу билан бирга ота-оналаримиз, устозларимиз ҳар қанақа қилиб бўлса ҳам шартларимизни бажаришга ҳаракат қилишсин. Санъаткорларсиз «Оқшом»ни тасаввур ҳам қила олмайман. Чунки оқшом кечаси ҳаётда бир марта бўлади...

Мана шунақа гаплар. Орзулари осмонча бўлган битирувчиларимизнинг истакларини бажараверишга қурбимиз етармикин? Истакларининг чегараси бормикин? .. Назаримда, аттестат бериладиган кун, албатта, сценарийлар тузилиб, йил давомида дарс берган ўқитувчилар, шунингдек, ота-оналар қатнашса, битирувчилар ўқитувчиларга бағишланган дил сўзларини айтсалар, ўқитувчилар эса ўқувчилар ҳақидаги илиқ фикрларни билдирсалар, айни муддао бўлади.

Ёқутхон МЎМИНОВА, муаллима.

Bizning suhbat

ИҚТИСОД ВА ҲАЁТ

Иқтисод — бу ҳаёт. Биз қаерда ва қай вазиятда юрмайлик, унга дуч келамиз. Бундан 15—20 йил аввалги умумтаълим мактаблари ўқувчига математика илмидаги тўрт амал — қўшиш, айириш, кўпайтириш, бўлишни, тенглама ва масалалар ечишни ўргатар, булардан қисман хабардор бўлган, ўқувчининг турмушда унчалик қоқилмасликлари бот-бот таъкидланар эди.

Бугун-чи? Бугун эса бу кифоя қилмай қолди. Иқтисод илми ўта мураккаб фан эканлиги аён бўлди. Хўш, ҳозирги мактабларимиз иқтисод илмини ўрганиш, татбиқ этиш, талқин қилиш борасида нима билан банд? Вазифалар нималардан иборат? Умуман, бугунги ўқувчининг миясига арифметик амаллардан ташқари иқтисодий жараёнларни «қуйиш» қандай кечмоқда?

Республика Халқ таълими вазирлиги умумий ўрта таълим бош бошқармаси бошлиғи ўринбосари Шукур Пўлатов мухбиримизнинг саволларига батафсил ва чуқур таҳлил асосида жавоб берди. Зеро «қармоқни узун ташлаб», у ёки бу масалани юқоридан туриб таҳлил қилишнинг ҳам зарари йўқ.

Савол: — Иқтисодий таълим давр тақозосига айланди. Яъни бу давлатимизнинг ҳозирги сиёсати билан чамбарчас боғлиқ, шундай эмасми?

Жавоб: — Ижтимоий фаол ва ижодкор шахс мактабдан мустақил ҳаётга қараб йўл олади. У ҳисоб-китоб қилишни, келажакда ўзи, оиласи учун маданий-маиший шароитлар яратиш йўлларини билмас экан, турмушда кўпдан-кўп тўсиқларга рўпара келади. Ҳар бир шахс иқтисодни, ҳаётни, турмушнинг майда-чуйдаларидан улкан муаммолар ўсиб чиқишини идрок этиши керак. Шу боис мактабларнинг вазифаси нимадан иборат бўлиши керак? Унинг олдида кенг қамровли ишлар турибди. Ўқувчи иқтисод илмини пухта эгалласин токи у иқтисодий атамалар олдида довдираб қолмасин, ахир у мактаб билан хайрлашганда, ҳар қадамда, ҳар лаҳзада иқтисодга дуч келади.

Юртимиз тарихига, аждодларимиз ҳаётига назар ташласак, ҳайратдан лол қоламиз. Ахир «Буюк ипак йўли»даги савдо-сотиқ, олди-берди, келди-кетди уларнинг иқтисодни ниҳоятда пухта билганликларини исботламайдими? Қадимда юртимизга карвонлар келарди, уларни сарбонлар бошқарарди...

Айрим ношукур бандалар, юртимиз мустақил бўлиб, нима ўзгарди, деганлари қулоғимга чалиниб қолади. «Йўқ, дўстим, бу сен ўйлаганчалик жўн гап эмас» дегим келади уларга. Ахир, мустақил юрт бу алоҳида давлат сифатида тан олингани. Ўзбекни, Ўзбекистонни ер юзида кўп давлатлар билишмасди. Бугун халқимиз ўз тақдирини ўзи белгилаб, ўз давлатини ўзи бошқараяпти.

Президентимиз И. А. Каримов даъвати билан «Иқтисодий ислоҳот, тадбиркорлик ва хорижий сармоялар бўйича идоралараро кенгаш» тузилди.

Нима демоқчиман? Иқтисодий ислоҳотлар билан боғлиқ равишда вазирлигимизнинг ҳам вазифалари бисёр. Бугунги кунда фуқароларни, биринчи галда ёш авлодни ҳалол меҳнат қилишга, тадбиркорлик билан иш юритишга, тежамкорликка, ижодкорликка ўргатиш, ҳозирги замон иқтисодий қонуниятларини идрок этишга, уддабуронлик билан фаолият кўрсатишга ўргатиш талаб этилаётир. Жамиятимиз инсон манфаатларини кўзлайди, ўз навбатида фуқаро ҳам унга хизмат қилиши керак.

Савол: — Вазирлик томонидан иқтисодий таълимнинг умумтаълим мактаблари, янги турдаги муассасалар ва мактабгача тарбия бўғини учун қандай йўналишлари ишлаб чиқилди?

Жавоб: — Юқорида таъкидлаб ўтдимки, иқтисодий ислоҳотлар бўйича идоралараро кенгаш тузилган бўлиб, у 1996 йил 16 мартда ўзининг махсус қарорини вазирлигимиз ҳукмига ҳавола этди. «Ўзбекистон республикасида иқтисодий таълимни ташкил этишни такомиллаштиришнинг асосий йўналишлари тўғрисида»ги бу қарор таълим муассасаларида амалга ошириладиган иқтисодий таълимнинг ҳуқуқий кафолатларидан биридир. Айнан шу қарор асосида Халқ таълими вазирлигининг 1996 йил 29 апрель 92-сонли «Халқ таълими муассасаларида иқтисодий таълим-тарбияни такомиллаштириш тўғрисида»ги буйруғи чиқарилди. Ана шу буйруқ асосида 1996—1997 ўқув йилидан бошлаб барча вилоят мактабгача тарбия муассасаларида «Илк иқтисодий

(Давоми 3-бетда).

Янги — 1997-98 ўқув йилида қўлланиладиган дарсликлар ва ўқув қўлланмалари рўйхати.
2-бет.

ТАРИХИ МУЛЛОЗОДА
3-бет.

«ЎЗБЕКИСТОН ҚЎШИҚ БАЙРАМИ»
4-бет.

MMM XABARLARI

КАСБ-ҲУНАР ЁШЛИК ЗИЙНАТИ

Яккабоғ туман ҳокимлиги мажлислар залида туман «Камолот» ёшлар жамғармасининг ёшлар тарбияси ва уларни касб-ҳунарга ўргатиш масалаларига бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Унда кенгаш аъзолари корхона раҳбарлари ҳамда маъмурий орган раҳбарлари иштирок этдилар. Йиғилишда туман ёшлари фаолияти билан боғлиқ масалалар хусусида гап борди. Иштирокчилар ёшлар тарбияси борасида ўз мулоҳазаларини билдириш билан бирга бугуннинг долзарб вазифалари ҳақида фикрлашиб олдилар.

UCHRASHUV

ToshDUning madaniyat saroyida yana bir qiziqarli uchrashuv bo'lib o'tdi. Uni jurnalistika Fakulteti kafedra mudiri H. AKBAROV olib bordi. Kechada «Sohibqiron Amir Temur» filmi ijodkorlari ishtirok etishdi. Rejissyorlar I. Ergashev, O' Alixo'jaev, operator R. Ibrohimov hamda filmda ishtirok etgan ba'zi aktiyorlar talabalarga film haqidagi taassurotlarini so'zlab berdilar.

«БИЗ НЕЧУН СЕВАМИЗ, ЎЗБЕКИСТОННИ»

Ана шу мавзуда Бердақ номидаги қорақалпоқ давлат университети факультетлари орасида адабий-бадиий танлов ўтказилди. Унда ҳуқуқшунослик факультети талабалари фахрли биринчи ўринни, чет тиллари факультети талабалари иккинчи ўринни ва филология факультети талабалари эса учинчи ўринни эгаллашди.

Шуни ҳам алоҳида таъкидлаш лозимки, танловда республикамизнинг мустақиллик даврида эришган улкан ютуқларини ифодаловчи саҳна кўринишларини ижро этган филология факультети талабалари йиғилганлар олқишига сазовор бўлишди.

САҲНАДА ФАҚАТ ҚИЗЛАР

Пойтахтимиздаги алоқа коллежида 8-Март хотин-қизлар байрамига бағишланган қизлар ўртасида «Иқбол» конкурси бўлиб ўтди. Мусобақада коллежнинг бир гуруҳ қизлари ўзаро беллашдилар. Ўз маҳоратларини чиройли намойиш қила олган талабалар Шаҳноза Аҳмедова 1-ўринни, Н. Тошмедова 2-ўринни ва С. Нажмиддинова 3-ўринларни эгаллашди.

Кеча сўнггида алоқа коллежининг директори С. Акбаров мусобақа ғолибларига қимматбаҳо совғалар топширди.

МУАЛЛИФЛАР: Ф. ЖУМАЕВА, Н. ABDULLAEV, F. ЁҚУБОВ, Б. СИРЛИБОЕВ.

MMM XABARLARI

Таълим ўзбек тилида олиб бориладиган мактаблар учун 1997/98 ўқув йилида қўллашга тавсия этилган дарслик ва ўқув қўлланмалар

РЎЙХАТИ

1-синф

Т/С	Дарслик ва ўқув қўлланмалар	Қайси йилдан бошлаб нашр этилган ва охирги нашр йили
1*	О. Шарафутдинов ва б. Алифбе	1996-1997
2.	Қ. Абдуллаева ва б. Она тили	1996
3**.	Қ. Абдуллаева ва б. Ёзув дафтари 1	1996-1997
4**.	Қ. Абдуллаева ва б. Ёзув дафтари 2	1996-1997
5*.	Т. Ғаффарова ва б. Алифбе	1996-1997
6.	Т. Ғаффарова ва б. Она тили	1996
7**.	Т. Ғаффарова ва б. Ёзув дафтари 1	1996-1997
8**.	Т. Ғаффарова ва б. Ёзув дафтари 2	1996-1997
9.	Н. Бикбаева ва б. Математика	1996
10**.	Н. Бикбаева ва б. Математика дафтари 1	1996-1997
11**.	Н. Бикбаева ва б. Математика дафтари 2	1996-1997
12**.	А. Григорьянц ва б. Атрофимиздаги олам	1996-1997
13.	Б. Маъқулова ва б. Китобим - Офтобим	1996
14**.	М. Ғуломов. Ҳуснихат	1997
15.	М. Аҳмедов. Математика (синов)	1997
16** .	Х. Эгамов. Ўзинг бўя ва бажар	1996-1997
17**.	Х. Эгамов. Ўзинг қур ва яса	1996-1997
18.	З. Валиева ва б. Иқтисод алифбоси	1997

2-синф

Т/С	Дарслик ва ўқув қўлланмалар	Йил
1.	Қ. Абдуллаева ва б. Ўқиш китоби	1997
2.	К. Қосимова ва б. Она тили	1997
3.	Н. Бикбаева ва б. Математика	1997
4**.	Н. Бикбаева ва б. Математика дафтари 1	1997
5**.	Н. Бикбаева ва б. Математика дафтари 2	1997
6.	А. Григорьянц ва б. Атрофимиздаги олам	1997
7**.	А. Григорьянц ва б. Кузатиш кундалиги	1997
8.	Т. Абдуллаева ва б. Ниҳол (синов)	1997
9**.	М. Ғуломов Ҳуснихат	1997
10** .	Р. Ҳасанов ва б. Ўзинг бўя ва бажар	1997
11**	Р. Ҳасанов ва б. Ўзинг қур ва яса	1997
12.	В. Андриянова ва б. Русский язык в картинках	1997

3-синф

Т/С	Дарслик ва ўқув қўлланмалар	Йил
1.	М. Умарова. Ўқиш китоби.	1997
2.	С. Фузаилова ва б. Она тили	1997
3.	Н. Бикбаева ва б. Математика	1997
4.	В. Андриянова ва б. Букварь	1997
5.	М. Ғуломов. Ҳуснихат	1997
6**.	Х. Эгамов. Ўзинг бўя ва бажар	1997
7**.	Х. Эгамов Ўзинг қур ва яса	1997
8.	М. Қодиров ва б. Эски ўзбек ёзуви 3-4 синф	1991-1994
9.	З. Валиева ва б. Иқтисод алифбоси 4-синф	1997

4-синф

Т/С	Дарслик ва ўқув қўлланмалар	Йил
1.	А. Шожалилов ва б. Ўқиш китоби	1994-1996
2.	А. Азизова ва б. Она тили	1993-1996
3.	С. Маҳмудова ва б. Русский язык	1994-1995
4.	Е. Бельская ва б. Табиатшунослик	1993-1997
5.	Л. Леванберг ва б. Математика	1989-1996
6**.	А. Григорьянц ва б. Кузатиш кундалиги	1995-1996
7.	Р. Мавлонова. Меҳнат	1995
8.	З. Валиева ва б. Иқтисод алифбоси	1997

5-синф

Т/С	Дарслик ва ўқув қўлланмалар	Йил
1.	В. Саримсақов ва б. Ўзбек адабиёти	1993-1997
2.	М. Асқарова ва б. Она тили	1993-1997
3.	Х. Неъматов ва б. Она тили (синов)	1997
4.	Ж. Икромов ва б. Математика	1996
5.	Т. Петрова ва б. Русский язык	1992-1996
6.	М. Худойберганова ва б. Инглиз тили	1991-1996
7.	М. Аҳмедшин ва б. Немис тили	1991-1996
8.	Н. Нешева ва б. Француз тили	1991-1996
9.	А. Баҳромов ва б. Тиббиёт	1995
10.	А. Кабиров ва б. Жаҳон тарихи, 5-6-синф	1995
11.	А. Рустамов ва б. Эски ўзбек ёзуви	1994
12.	У. Холдоров. Қишлоқ хўжалик меҳнати	1992-1996
13.	С. Булатов. Ганчкорлик	1997
14.	Т. Пошшахўжаева ва б. Хизмат кўрсатиш меҳнати	1992
15.	Р. Толипова ва б. Русское слово (синов)	1996
16.	А. Асқаров. Ўзбекистон тарихи (ўқитувчилар учун)	1994
17.	О. Тўраева ва б. Одобнома	1996
18.	One to one (Бирга бир) ББС	1997

6-синф

Т/С	Дарслик ва ўқув қўлланмалар	Йил
1.	А. Ғуломов ва б. Она тили, 6-7 синф	1993-1996
2.	Б. Саримсақов ва б. Ўзбек адабиёти	1993-1997
3.	М. Сергеева ва б. Русский язык	1993-1997
4.	Е. Киссен ва б. Книга для чтения	1990-1997
5.	Ж. Икромов ва б. Математика	1997
6.	Т. Одилов ва б. Ботаника	1997
7.	П. Мусаев ва б. Материклар географияси	1996
8.	М. Худойберганова ва б. Инглиз тили	1992-1996
9.	М. Аҳмедшин ва б. Немис тили	1992-1996
10.	Н. Нешева ва б. Француз тили	1992-1996
11.	А. Воробьев ва б. Меҳнат таълими	1992-1996
12.	Т. Пошшахўжаева ва б. Хизмат кўрсатиш меҳнати	1993
13.	С. Булатов. Ганчкорлик	1997
14.	Х. Нўрматов. Мусиқа	1997
15.	О. Тўраева ва б. Одобнома	1996
16.	А. Муҳамаджонов. Ўзбекистон тарихи	1994

7-синф

Т/С	Дарслик ва ўқув қўлланмалар	Йил
1.	Қ. Йўлдошев ва б. Ўзбек адабиёти	1993-1997
2.	Х. Яқубова ва б. Русский язык	1994-1996
3.	В. Андриянова ва б. Книга для чтения	1992-1996
4.	Ш. Алимов ва б. Алгебра	1996
5.	Н. Гайбуллаев ва б. Геометрия	1997
6.	Т. Одилов ва б. Ботаника	1997
7.	В. Биховский ва б. Зоология, 7-8-синф	1991-1995
8.	М. Худойберганова ва б. Инглиз тили	1993-1997
9.	Н. Нешева ва б. Француз тили	1993-1997
10.	А. Давидов ва б. Немис тили	1972-1991
11.	А. Перишкин ва б. Физика	1994-1996
12.	Д. Шодиев ва б. Физика (синов)	1997
13.	Т. Салимов ва б. Жаҳон тарихи	1995
14.	Х. Муқминова ва б. Ўзбекистон тарихи	1994
15.	С. Булатов Ганчкорлик	1997
16.	А. Воробьев ва б. Меҳнат таълими	1994
17.	Т. Пошшахўжаева ва б. Хизмат кўрсатиш меҳнати	1994
18.	П. Ғуломов ва б. Туркистон табиий географияси	1997
19.	О. Тўраева ва б. Одобнома	1995

8-синф

Т/С	Дарслик ва ўқув қўлланмалар	Йил
1.	М. Асқарова ва б. Она тили, 8-9 синф	1993-1997
2.	А. Каттабеков ва б. Ўзбек адабиёти	1993-1997
3.	М. Ботирова ва б. Русский язык	1994-1996
4.	И. Стиркас ва б. Книга для чтения	1994-1996
5.	Ш. Алимов ва б. Алгебра	1991-1996
6.	В. Погорелов ва б. Геометрия, 8-11 синф	1984-1994
7.	В. Брадис. Тўрт хонали математика жадваллари	1993
8.	А. Абдуқодиров ва б. Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари	1994-1997
9.	А. Абдуқодиров ва б.Информатика ва ҳисоблаш техника асослари бўйича машқлар тўплами.	1996
10.	Х. Бобобеков ва б. Ўзбекистон тарихи	1994-1996
11.	М. Мамажонов ва б. Химия	1995-1997
12.	А. Перишкин ва б. Физика	1990-1994
13.	А. Мўминов ва б. Ўзбекистон табиий географияси	1994-1996
14.	И. Смирнова ва б. Инглиз тили	1994-1996
15.	Н. Нешева ва б. Француз тили	1994-1996
16.	Я. Веньяминов ва б. Немис тили	1989-1990
17.	Ю. Ходаков ва б. Химиядан масалалар тўплами	1982-1993
18.	Д. Омонуллаева. Мусиқа	1993-1995

9-синф

Т/С	Дарслик ва ўқув қўлланмалар	Йил
1.	Н. Комилов ва б. Ўзбек адабиёти мажмуаси	1993-1997
2.	Ш. Алимов ва б. Алгебра	1993-1996
3.	Д. Шодиев ва б. Физика	1993-1996
4.	И. Кикоин ва б. Физика	1991-1995
5.	В. Аминов ва б. Одам ва унинг саломатлиги	1995-1997
6.	А. Каримова ва б. Руский язык	1994-1996
7.	Ф. Спекторман. Книга для чтения	1995-1997
8.	З. Акромов ва б. Ўзбекистон иқтисодий географияси	1993-1997
9.	Г. Рудзитес ва б. Химия	1991-1993
10.	Р. Раджапова Ўзбекистон тарихи	1994-1996
11.	А. Абдуқодиров ва б. Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари	1995-1997
12 .	А. Абдуқодиров ва б. Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари бўйича машқлар тўплами	1996
13.	А. Римкевич ва б. Физикадан масалалар тўплами, 9-11 синф	1987-1993
14.	В. Редькин. Русский язык (синов)	1995
15.	Т. Қурбонов. Одобнома	1995-1997
16.	Г. Алиев ва б. Инглиз тили	1989-1992
17.	В. Федоров ва б. Немис тили	1989-1990
18.	Н. Мирхайдарова ва б. Француз тили	1989-1990
19.	О. Каримова ва б. Давлат ва ҳуқуқ асослари	1996
20.	Э. Сариқов ва б. Иқтисод ва бизнес асослари, 9-11 синфлар	1997
21.	Э. Сариқов ва б. Иқтисод ва бизнес асослари бўйича амалий машғулот, 9-11 синфлар	1997

10-синф

Т/С	Дарслик ва ўқув қўлланмалар	Йил
1.	Ғ. Абдураҳманов ва б. Она тили, 10-11 синф	1995-1997
2.	В. Қосимов ва б. Ўзбек адабиётидан мажмуа	1993-1997
3.	В. Қосимов ва б. Ўзбек адабиёти	1997
4.	А. Азизов ва б.Руский язык	1994-1997
5.	Р. Толипова ва б. Русское слово (синов)	1995
6.	Г. Рудзитис ва б. Химия	1992-1996
7.	М. Шахмаев ва б. Физика	1993-1996
8.	Г. Мякишев ва б. Физика	1991-1995
9.	Ш. Алимов ва б. Алгебра ва бошланғич анализ, 10-11 синфлар	1996
10.	Е. Тўрақулов ва б. Умумий биология, 10-11-синфлар	1995
11.	В. Максаковский ва б. Жаҳон мамлакатлари иқтисодий географияси	1995
12.	О. Алимарданова ва б. Ҳаёт ва турмуш одоби	1996
13.	Ю. Минғозиев ва б. Инглиз тили, 10-11 синфлар	1986-1990
14.	Ф. Асадулина ва б. Немис тили, 10-11 синфлар	1990
15.	У. Турниёзов ва б. Француз тили, 10-11 синфлар	1992
16.	А. Абдуқодиров ва б. Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари	1997
17.	О. Ҳасанов ва б. Инсон хуқуқлари умумжаҳон деклорацияси	1997
18.	Л. Ульрих ва б. Русская литература	1993

11-синф

Т/С	Дарслик ва ўқув қўлланмалар	Йил
1.	У. Норматов ва б. Ўзбек адабиёти мажмуаси	1993-1997
2.	У. Норматов ва б. Ўзбек адабиёти	1995-1997
3.	А. Азизов. Русский язык	1991-1997
4.	Н. Шахмаев ва б. Физика	1994-1996
5.	Г. Мякишев ва б. Физика	1992-1996
6.	Г. Рудзитис ва б. Химия	1995
7.	В. Воронцов-Вельяминов ва б. Астрономия	1992-1995
8.	У. Парпиев ва б. Бозор иқтисодиёти ва ишлаб чиқаришни ташкил этиш	1996

ЎҚУВ ФАНЛАРНИ ЧУҚУР ЎРГАНАДИГАН МАКТАБЛАР УЧУН

Т/С	Дарслик ва ўқув қўлланмалар	Йил
1.	А. Ҳожиев ва б. Она тили 5-синф	1992
2.	А. Ҳожиев ва б. Она тили 6-синф	1992
3.	А. Ҳожиев ва б. Она тили 7- синф	1992
4.	А. Ҳожиев ва б. Она тили 8-синф	1992
5.	А. Ҳожиев ва б. Она тили 9-синф	1992
6.	Н. Виленкин ва б. Алгебра ва бошланғич анализ, 10-синф	1993
7.	Р. Мусахўжаев. Араб тили 7-синф	1996
8.	Р. Аулова ва б. Ҳинд тили 3-синф	1988-1991
9.	А. Буянова ва б. Ҳинд тили 4-синф	1995
10.	«Трамполин». Француз тилидан дарслик	1995

2-синф

Т/С	Дарслик ва ўқув қўлланмалар	Йил
14.	«Трамполин», Ёзув дафтари 2-синф	1995
15.	«Нима, қаерда, қачон?» 1-дарслик	1995
16.	«Нима, қаерда, қачон?» 2-дарслик	1995
17.	«Нима, қаерда, қачон?» 3-дарслик	1995

МАХСУС МАКТАБЛАР

ЁРДАМЧИ МАКТАБЛАР

Т/С	Дарслик ва ўқув қўлланмалар	Йил
1.	С.Саидазимова Нутқ ўстириш, 1-синф	1991
2.	М. Хўжаева. Ўқиш китоби, 4-синф	1995
3.	Р. Шомаҳмудова. Русский язык, 2-синф	1995
4.	К. Прямов. Математика, 5-синф	1995
5.	Н. Раҳмонова. Она тили, 5-синф	1995
6.	М. Аҳмаджонова. Ўқиш китоби, 6-синф	1995
7.	А. Хилько.Математика 6-синф	1983
8.	М. Хўжаева. Ўқиш китоби,7-синф	1996
9.	А. Зевьялова. Математика, 8-синф	1985
10.	И. Скрабина. Материклар географияси, 7-синф	1987

ЗАИФ ЭШИТУВЧИЛАР МАКТАБИ

Т/С	Дарслик ва ўқув қўлланмалар	Йил
1.	Р. Олимхўжаева. Талаффуз, 0-5-синф	1995
2.	У. Файзиева. Алифбе, 1-синф	1995
3.	М. Моро, Математика, 2-синф	1987
4.	Р. Олимхўжаева. Нутқ ўстириш,	1994

КАРЛАР МАКТАБИ

Т/С	Дарслик ва ўқув қўлланмалар	Йил
1.	У. Файзиева. Математика, 1-синф	1994
2.	М. Холмуҳамедова. Ўзбек тили ва нутқ ўстириш.	1995
3.	Х. Розиқов Талаффуз, 2-синф	1995
4.	А.Титова. Табиатшунослик, 3-4-синф	1989

ИЗОҲ:

*Белгиланган дарслик кутубхона жамғармасига киритилади, ҳар йили 101 фоиздан нашр этилади ва тасдиқланган «ТАРТИБ»га кўра ўқувчиларга совға сифатида қолдирилади ва шу асосида кутубхона жамғармаси ҳисобидан чиқарилади.

** Белгиланган қўлланмалар кутубхона жамғармасига киритилади ва ҳар йили кутубхона жамғармаси ҳисобидан чиқарилади.

Республика Таълим маркази нашриёт бўлими бошлиғи Г. ТУГЕЕВА тайёрлаган.

Lotin yozubiga asoslangan yangi o'zbek alifbosini o'rganamiz

O'N IKKINCHI MASHG'ULOT

X x, (Х х)

X x — лотин ёзувидаги босма шакли. Кириллда ҳам худди шу шаклдадир. Чунки бу белги ҳар иккала тилга ҳам қадимги юнон тилидан кириб келган бўлиб, лотин алифбосида йигирма иккинчи, кириллда эса йигирма учинчи ўринда туради.

Xolboy — Холбой, Xosiyat — Хосият, Xadicha — Хадича, Xolida — Холида, xayol — хаёл, bexabar — бехабар, ixlos — ихлос, —daxldor — дахлдор, baxmal — бахмал ва ҳоказо.

Xolboy Xolidaning kelishidan bexabar edi — Холбой Холиданинг келишидан бехабар эди. Hotam xayoi bilan choyxonadagi bahsning ustidan chiqdi — Ҳотам хаёл билан чойхонадаги баҳснинг устидан чиқди. Xolida maxsus yo'llanma bilan Xevaga ketdi — Холида махсус йўлланма билан Хевага кетди. Xadicha Jizzaxdan xat oldi — Хадича Жиззахдан хат олди. Po'lkan shoir o'zbek xalqining sevimli baxshisi bo'lgan — Пўлкан шоир ўзбек халқининг севимли бахшиси бўлган.

Вазифа: X x ҳарфи билан келган сўзларни ёзинг ва сўзлардан гап тузинг. Унинг алоҳида ёзилиш шаклини ҳам машқ қилинг.

Y y, (Й й)

Y y — лотин ёзувидаги босма шакли. Кириллда босма шакли Й й. Алифбода'лотинча Y y йигирма учинчи ўринда, кириллда ўн биринчи ўринда туради.

Nihoyat — ниҳоят, yaqin — яқин, himoya — ҳимоя, hikoya — ҳикоя, kinoya — киноя, yaylov — яйлов, Baxtiyor — Бахтиёр, dunyo — дунё, xayol — хаёл, ayol — аёл.

Baxtiyor vodiy yaylovlarida qo'y boqdi — Бахтиёр водий яйловларида қўй боқди. Yo'ldosh choyxonada choy ichib, yaxshi kuy tingladi — Йўлдош чойхонада чой ичиб, яхши куй тинглади. Yuiduz xaritadan Osiyodagi daryolarni ko'rsatdi — Юлдуз харитадан Осиёдаги дарёларни кўрсатди.

Вазифа: Y y ҳарфи билан келган сўзларни ёзинг ва сўзлардан гап тузинг.

(Давоми бор).

Боши ўтган сонларда.

Saxovat

ТАДБИРКОР ЎҚИТУВЧИ

Навоий шаҳридаги 11-мактабнинг жисмоний тарбия ўқитувчиси Мирпўлат Ҳасановнинг хусусий фирма очганига эндигина олти ой бўлди, номи «Ҳасан бобо». Айни пайтда унинг ҳисоб рақамида 1 млн.га яқин пули бор.

Бу фирма бошқаларга ўхшаб олди-сотди ёки даллоллик билан шуғулланмайди. Аҳолига ёки ташкилотларга буюртма асосида қурилиш хизмати кўрсатади. Энг муҳими, халқ таълими соҳасига ва унда ишлайдиган ходимларга арзон ва ҳатто баъзи жойларга текин хизмат кўрсатади.

— Фирмани очишдан мақсадим, халқ таълимига озгина бўлса ҳам ёрдам бериш, — дейди биз билан суҳбатда Мирпўлат ака. — Узингиз биласиз, ҳозирги пайтда қурилиш ва таъмирлаш хизмати жуда ҳам қимматлашиб кетди. Ўқитувчи бўлганлигим учун буни англаб, мактаб ва боғчаларни арзон таъмирлаб беришни мақсад қилгандим. Биринчи топган пулниёқ мактабимизнинг спорт залини таъмирлашга сарфладим, бунга 300 мингдан зиёдроқ пул кетди. Бундан ташқари ўзимизнинг фарзандларимиз тарбияланаётган боғча биносини, шаҳардаги 2 та мактабни арзон баҳода таъмирлаб бердик.

Мирпўлат Ҳасановнинг 20 нафардан кўпроқ кишини иш билан таъминлаб, ўртача 3500 сўм маош белгилаб қўйганлиги, халқ таълими соҳасига бераётган ёрдамлари ибратлидир. Дарвоқе, унинг жисмоний тарбия ўқитувчиси сифатида кўрсатаётган фаолияти ҳам мақтаса арзигулик. Унинг шогирдлари 1994 йили Беларуссияда, 1995 йил Волгоградда ўтказилган «Қувноқ стартлар» мусобақасида 2 марта ғолиб бўлиб қайтган.

Тадбиркор ўқитувчи М. Ҳасанов суҳбатимиз охирида мактаб кутубхонасини яқин кунлар ичида бадиий китоблар билан бойитиш ва Наврўз байрамида мактаб жамоасига катта ош қилиб бериш нияти борлигини айтди. Биз у кишининг эзгу ишларига ривожлар тиладик.

Улуғбек ОДИЛОВ.

Бухоронинг 2500 йиллигига

МУИН АЛ-ФУҚАРО

«ТАРИХИ МУЛЛОЗОДА»

Бухоро шаҳрининг қибла томонида, Симетан қишлоғида шайх зоҳид олиму омил, ҳол ва мақомат соҳиби, вилоят ва каромат соҳиби Хожа Имом Абубакр Аҳмад бини Саъднинг мунаввар мозори ва муборак марқади бордир. У 360/970 йили вафот этган. Нақл қилишларича, у кишининг вужудларида илму амал ва зуҳди комил, аҳвол ва мавжудлик ғолиб экан.

Булар қаторида яна шаҳарнинг ғарб томонида оламнинг шайхи ҳисобланмиш омилу зоҳид парҳезкор имом, 325/936 йилда вафот этган Абубакр Муҳаммад бини ал-фазл бини Жаъфар ал-Бухорийнинг нурафшон мозори жойлашган. У муҳаддис ва муштаҳид бўлиб: дин ва дунёдан батамом баҳраманд экан. Ҳазрат туфайли Бухорода дини Муҳаммадийдан бошқа динлар қолмаган экан. Айтишларича, у зуҳд ва тақвода ниҳоятда собит бўлиб, шариат қоидаларига қаттиқ амал қилиб, тарғибот ва ташвиқот ишларида ҳеч ким унга тенг келолмас экан. Нақл қилишларича, бир улуғ киши уни тушида кўриб сўрабди: «Оллоҳнинг сенга кўрсатган марҳамати недир?» У жавоб берибди: «Менинг ҳамма зор ва илтижоларимни мендан кейин қолган бойлигим билан солиштирганда, илтижоларим кўпроқ экан. Шу учун мен нажот топдим. «Шуниси маълумки, унинг қолдирган бойлиги 400 минг ғитрифийга тенг келар экан. Унинг қабри ёнида фарзанди Абу Умар Усмон бини Иброҳим бини Муҳаммад бини Аҳмад бини Муҳаммад бини Фазл ал-Фазлийнинг мозори жойлашган.

Ҳожиён дарвозаси йўлининг шимол тарафида Абу Бакр Фазл мозорининг рўпарасида Исмоилия имомларининг мақбаралари бордир. «Китоби ансоб»нинг муаллифи айтадики, Исмоилия имомлари Бухорода маъруф ва машҳурдирлар. Уларнинг қабрлари Хуросон йўлининг бошида ва мен уларни зиёрат қилганман.

Олам фақиқи Имом Абу Бакр Аҳмад бини Муҳаммад бини Исмоил бини Исҳоқ бини Иброҳим ибни Исроил ал-Исломиянинг барча авлоди илм аҳлидандир. У 301/913 йили таваллуд топиб, 384/994 йили рамазон ойида вафот этган. Унинг фарзанди Абулҳасан Али бини Аҳмад бини Муҳаммад бини Исмоил ал-Бухорий Имом Абу Бакр Саиднинг невარасидир. У 401/1010 йили шаъбон ойида вафот қилибди. Муҳаддис Имом Ҳофиз Ғинжор ўзининг тарих (китобида) у ҳақда шундай деган: «Абулҳасан Исмоилий. Отаси замонасининг шайхур-раиси ва Мовароуннаҳр пешволаридан бўлган. 390/999 йилдан кейин раҳбарлик ва имомлик фарзандига ўтади. У ўзининг ақли ва фазилатлари билан бу мартабага эришди. 395/1005 йили у ҳаж сафарига чиқиб, соғу саломат Бухорога қайтиб келади. Абу Бакр Саъд Зоҳид, унинг фарзандлари ва яқинлари ҳам шу мақбарада дафн этилган. Ҳозир уларнинг қабрлари номаълум. Бу эса уларнинг камол топганларининг ва ҳолу шарафларининг аломатидир.

САТОЖИЯ МАҚБАРАЛАРИНИНГ ЗИКРИ

Имом Абу Бакр Фазл мақбарасининг шарқий томонида Сатожия мақбаралари бор. Уларнинг ҳар бирлари бир жаҳоннинг устуни эдилар. Қабрлари сўфийлар ва сайёҳларнинг зиёратгоҳидир.

Ховaнд Тожуддин айтадики, жумъаларнинг бирида, намоздан сўнг зиёратларига бордим. Мозорда бир ёш йигитнинг зор йиғлаб турганини кўрдим. Унинг юзида нур ва яқинлик зоҳир эди. Ҳол-аҳвол сўрасам, жавоб бермади. Шанба куни ҳам уни бу маконда ўша ҳолатда кўрдим. Ҳадеб сўрайверганимдан кейин дедики, мен бир абдолман, бир гуноҳим эвазига улардан узоқлашганман. Мен: «Бу ерда нима қиласан», — деб сўрадим. У: «Ҳар пайшанба ва душанба кунлари улар шу ерда жамъ бўладилар. Суҳбатларига мушарраф бўлмоқ учун келдим». Душанба куни эрталаб борсам, ўша йигит йўқ. Кейин ҳам уни кўрмадим. Аввал олими зоҳид, муфтий, имомларнинг устози имом Мавлоно Сайфуддин Сатожийнинг қабрига дуч келамиз. У киши 93 йил умр кўриб, 240/854 йили вафот этганлар.

Уларнинг турбатлари олдида фарзандлари Мавлоно Жамолуддин — Ситожий дафн қилинган. У ҳам биродарларнинг муқтадиси, аброрлар пешвоси, соҳиби вилоят ва каромат эдилар. Етти марта ҳаж қилган, бир неча китоб тафсир ва тасниф қилиб, тариқат баённи ёзган. «Зод ул-музаккирин» (юз мажлисдан иборат), «Такмиллат ул-латойиф», «Ахёр уз-захоир», «Одоб ут-тасаввуф», «Ишрат», «Арбаин», «Қиссаи Юсуф», «Мулжаул музаккиржи», «Китоби Ёдгор» китоблари, форс тили ва араб тилидаги девонларини мисол қилиб келтириш мумкин. У етмиш уч ёшда вафот этган. У Чингизхон босқини даврида 618/1221 йили Ғазниндан Бухорога келиб, оиласини Бухорода қолдириб, Хўжанддаги қутб ул-автод Шайх Муслиҳатдин олдига бориб, деди: Сен бу мамлакатнинг подшосисан. Ижозатинг бўлмаса, ҳеч ким бу ерга келолмайди. Шайх: Кеч қолиб, бизни жуда мунтазир қилдинг, — деди. Уч кун шайх суҳбатида бўлди. Учинчи куни шайх уни сайлаб, деди: Бу манзилда интизор кутиб туришимизнинг сабаби шу эдики, мамлакатга бир соҳибдил керак эди. Энди сен келдинг, бу мамлакатни сенга топшираман. Шу сўзларни айтиб, шайх қуйидаги байтни ўқиб, жон таслим қилди:

Даҳр рахнасидан ўғридек ўтдим,
Ўзга манзил сари отландим
Эшак танасига бир муддат кирдим,
Бўри келиб, эшакни тилка-пора қилдию,
мен азобдан қутулдим.

Нақл қиладиларки, Бухоро уламолари имомлар устози Мавлоно Шамсулаима (Имомлар қуёши) Кардарийга айтибдилар:

— Сиз Мавлоно Жамолуддин Сатожий мажлисини келиб кўрганмисиз? У раббонийми ёки ҳаққонийми?

Яна шундай нақл борки, Мавлоно Жамолуддин бир куни Балхда Хожаи Хизр ҳақида ваъз қилибди. Ўша ваъзда етмиш валий жон берибди. Хоки Валиён (Валийлар тупроғи) деган жой Балхда машҳурдир. Бухорода ҳам ваъз қилганларида ўн икки киши жон берибди. Бир улуғ ўрнидан туриб, дебди:

— Сен ҳамма устозлардан юқоридирсан. Чунки ҳазрати расул салъам ваъзидан бирор-бир киши ўлганлигини эшитганимиз йўқ. У: — Ҳазрат доно табиб эдилар, аммо фақир нодон табибга ўхшаб қолдим, — деб жавоб берибди.

Домулло Мавлоно Шамсулаима жумъа кечаси масжиди Жомъеда ҳозир бўлиб, бир устун ёнида хаёлга ботиб ўтирибдилар. Қорилар «Қуръон» ўқиганларидан сўнг Мавлоно Жамолуддин минбарга чиқиб, ўша устун тарафга қараб бу байтни ўқибдилар:

Кўча бошида туриб, кўчага кирмаяпсан
Раънолигим кам бўлади, деб қўрқяпсанми?
Сафимизга келмасанг гар расволикдан қўрққил сен
Келсанг ҳам, келмасанг ҳам барибир расво бўласан.

Мавлоно Шамс ул-аима бир наъра уриб, минбар ёнига келдилар. Бир соат ўзларига келолмай, кейин муборак бошларини кўтариб, дедилар:

Эй сўзлари шакардан ҳам ширин,
Сўзларинг нутқингга жило беради.
Кўча бошида туриб кирмаслигимни
Яна бир бора сен менга такрорла.

Сафдошлари Мавлонодан: «Сизга нима бўлди», — деб сўрадилар.

У: — Оллоҳнинг жамоли ва азаматига қасамки, агар яна бир марта менга қараб Шамс Кардарий сўзласа эди, жони жисмидан чиқиб кетарди, — деб жавоб берди.

Мавлоно Жамолуддин турбатининг олдида унинг ўғли Амир Шамсуддиннинг қабри бордир. У ҳам олим, обид, муфтию мударрис эди. Унинг қабрига яқин ўғли Ховандзода Шарафуддиннинг турбати, Мавлоно Жамолиддин турбатининг пастида эса ўғли Мавлоно Камолуддиннинг қабри бор. У ҳам олим, муфассир, муҳаддису музаккир бўлиб, «Латоифут-тафсир», «Мифтоҳ ул-музаккирин» (икки дафтар), «Қиссаи Юсуф» (икки дафтар) унинг таснифларидандир.671 (1273 йили ражаб ойининг бошларида — январь ойининг охирлари) Бухоро шаҳри мўғуллар тарафидан талон-тарож қилинганда, кофирлар қўлида шаҳид бўлди.

Унинг қабрига ёнма-ён катта ўғли олим, зоҳид ва муфассиру музаккир шоҳ Фаҳруддиннинг марқади жойлашган. Унга яқин «Бўстону ул-музаккирин» китобининг муаллифи Ховaнд Тожуддиннинг турбати бўлиб, (730/1329 йили вафот этган) у ҳомий, соҳиби шариат ва тариқат эди.

Бу қабрга яқин 750/1349 йили муҳаррам ойида вафот қилган ўғли Ховaнд Садруддиннинг қабри бор.

Имом Абу Бакр Фази қабрининг қибла тарафида Солорҳаж (Ҳаж амири) нинг қабри жойлашган. Айтишларича, бу улуғ ўттиз беш марта ҳажга бориб келган экан.

Ҳожиён дарвозасидан чиққанда, шимол тарафда Жўйбор ариғи бор. Шу ерда динимизнинг бир улуғи дафн этилган экан. Ҳазрати Шайхи бузург Хожа Юсуф Ҳамадоний (440-535/1048—1140), Оллоҳ уни раҳмат қилсин, шу мавзени кўрсатиб айтган эканларки, бу ерда улуғлардан бир киши кўмилганки, у Оллоҳ наздида тирикдир.

Боши ўтган сонларда.

БУЛАР «АРЗИМАС ИШЛАР» ЭМАС

«Давлат тили ҳақида»ги Қонунни амалга ошириш бўйича Халқ таълими вазирлиги ҳузурида ташкил этилган ишчи гуруҳининг навбатдаги мажлиси танқидий руҳда ўтди.

Унда «Тошкент вилояти халқ таълими муассасаларида «Давлат тили ҳақида»ги Қонуннинг 19-бандининг бажарилиши тўғрисида»ги масала муҳокама этилди. Таҳлил учун Қибрай, Тошкент ва Зангиота туманлари танланди.

Қибрай, Зангиота туманларида олиб борилаётган ибратли ишлар таъкидланди. Йиғилишда асосан бу борада ҳамон сусткашликка йўл қўяётган туманлардаги ишлар ҳам таҳлил этилди. Хулоса шулки, амалга оширилаётган ишлар етарли эмас. Нега шундай? Маблағ йўқми? Давлат миқёсида олиб борилаётган ишларга маблағ топилади. Унда нима йўқ? Миллий ғурур йўқ, десак бўладими? Нега бўлмас экан, дея жавоб берадиганлар билан ҳамфикрмиз. Ахир озод бўлганимизга неча йил бўлди? Эски тузумнинг ҳар бир асорати ишларимизга тўсиқ бўлиб турибди-ку. Айримлар муҳрдаги ёки кўрсатмали қуролда ёзилган бир оғиз «совет» ёки «Ленин» сўзи нимани ўзгартиради, дея савол беришлари мумкин. Озод юртга нисбатан бефарқлик ана шундай арзимас майда-чуйдалардан бошланади.

Халқ таълими вазирлиги ҳузуридаги бу ишчи гуруҳнинг республикадаги барча мактабларни текшириб чиқишга ҳеч имкони йўқ. Бу ишларни вилоятлар ХТБлари ва ўз-ўзидан туманлар ХТБлари қошидаги шундай ишчи гуруҳлар назоратга олишлари керак.

Аслида эса ҳурриятга эришувимизданоқ бу ишлар ҳар бир мактаб ёки муассасаларнинг шахсий ташаббуси билан амалга оширилиши керак эди. Начора, эски тузумнинг иллатларидан бири — бефарқлик айримларда ҳануз мавжуд экан, бундай ишчи гуруҳлар ўз ишларини жонлантиришлари лозим бўлади.

Йиғилишни ишчи гуруҳ раиси, халқ таълими вазирининг биринчи ўринбосари Й. Саиджонов олиб борди.

Мухбиримиз.

ИҚТИСОД ВА ҲАЁТ

(Боши 1-бетда).

тарбия» дастури асосида машғулотлар олиб борилмоқда. Умумий ўрта таълим мактабларининг 1—11 синфлари махсус дастурларга эга. Бошланғич синфларда (1—4) «Иқтисод алифбоси» ўқиш ва математика фанлари таркибига сингдирилган. Таянч (5—8) синфларда «Иқтисод сабоқлари» она тили, хорижий тиллар, математика, география ва меҳнат дарслари таркибида олиб борилаяпти. 9—11 синфларда эса ҳафтасига 1 соатдан 34 соатлик дастур асосида «Иқтисодий таълим асослари» асосий фан сифатида ўқитилмоқда.

Савол: — Дарсликлар масаласи...

Жавоб: — Иқтисодий таълим бўйича замонавий дарсликлар яратиш бўйича кўрилган чора-тадбирлар натижасида қисқа муддат ичида дарслик ва қўлланмалар яратиш имконияти туғилди. З. А. Валиеванинг «Иқтисодни билишни истасанг», Х. Рашидов, Е. Кришенованинг «Иқтисодиёт асослари ва ишлаб чиқаришни ташкил қилиш», «Хусусийлаштириш асослари», В. Г. Матвеевнинг «Материалы к урокам по курсу рыночная экономика и основы предпринимательство» китобларидан ўқув муассасаларида кенг фойдаланилмоқда. Республика таълим марказидан У. Парпиев, И. Саломовнинг «Иқтисодиёт асослари ва ишлаб чиқаришни ташкил қилиш» курси бўйича дастур ва тестлар тўплами, К. Давлатов, Г. Усмоновнинг «Умумий таълим мактабларини бозор иқтисодиётига кириш асослари» тавсия этилди. Тошкент Давлат Иқтисодиёт университети, Ўзбекистон Фанлар Академиясининг иқтисод илмий-текшириш институти олимлари иштирокида «Бозор иқтисоди асослари ва ишлаб чиқаришни ташкил этиш», «Бозор иқтисодиёти ва меҳнат қонунчилиги» каби ўқув қўлланмалари тайёрланди.

Гапнинг лўндаси, бугун таълим муассасаларига тавсия этилаётган дастурлар негизида аниқ иқтисодий масалалар, тадбиркорлик, ишбилармонлик, ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш, сифат-самарадорлик ётади. Бундан, аввало, тадбиркор ёки ишлаб чиқарувчи шахс, сўнгра эса давлат ва жамият манфаатлари кўзланади.

Савол: — Иқтисодий таълим йўналишидаги ўқув муассасалари ташкил қилинаётганидан хабаримиз бор. Улардаги аҳволни қандай баҳолайсиз?

Жавоб: — Бу борада ҳам муайян ишлар қилинаяпти. Мазкур йўналишда шу ўқув йилининг ўзида 26 та лицей, 12 та гимназия, 40 та банк синфлари вужудга келди. Минглаб мактабларимизда иқтисодий билимлар чуқурлаштирилиб ўқитилаётир. Тошкент шаҳрида боғча-мактаб комплексида синов майдончалари ташкил қилинди. Вазирлар Маҳкамасининг 296--сонли қарорига асосан 112 та ҳунар лицейи ва 51 та бизнес мактаби ташкил қилинди. Ҳунар таълими муассасаларида янги 90 соатлик «Бозор иқтисоди асослари ва ишлаб чиқаришни ташкил этиш» фани киритилди. Бундан ташқари, «мененжер», «референт», «кичик бизнес ҳисобчиси» каби янги мутахассисликлар бўйича ўқув режа ва дастурлари, бир қатор услубий тавсияномалар, ўқув қўлланмалари ишлаб чиқилди.

Умуман олганда, буларнинг барчаси илк қадамлар. Албатта, рақамларга, қайдларга шунчаки бир маълумот сифатида эмас, балки асос сифатида қарашимиз керак.

Савол: — Мактабларнинг ўзини ўзи маблағ билан таъминлаши ҳам аслида, иқтисод. Бу унинг ишлаб чиқаришни йўлга қўя билиш билан боғлиқ эканлигини ҳисобга олсак, ўқувчи ҳам бундан четда туриши керак эмас.

Жавоб: — Иқтисод ва ҳаётни айрича тасаввур қилиб бўлмайди. Мактаб ўзини ўзи нафақат таълимий жиҳатдан, балки моддий томондан ҳам бошқара билса, бундан хурсанд бўлишимиз керак. Директор ҳисоб-китобни билса, иқтисоддан хабардор бўлса, имкониятларни излаб топса, ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш орқасидан мактабга қандайдир манфаатлар келса, нимаси ёмон? Самарқанд вилоятининг Ургут туманидаги 28-ўрта мактаб, Жиззахнинг Дўстлик туманидаги 10-мактаб, Хивадаги 21-мактаб, Тошкент шаҳар Ҳамза туманидаги 145-мактаб, Наманган туманидан 13-ҳунар билим юрти, Деновдаги ҳунар лицейи, Фарғонанинг Бешариғидаги ҳунар маскани, Тошкент вилоятининг Қибрай тумани ҳунар лицейлари ўз махсус ҳисоб рақамларига эга. Бинобарин, бу даргоҳларда иқтисод илмини ўқитиш ҳам чакки эмас. Қани, энди, мактабларимиз бойиса, ўз қаддини ўзи тикласа...

Савол: — Халқ таълими вазирлигининг иқтисодий кенгаши юқорида номлари зикр этилган ўқув масканлари ишига қандай муносабат билдирмоқда?

Жавоб: — Мактабнинг ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш масаласини фақат қўллаб-қувватлаймиз. Вазирликнинг шу йил 7 февраль куни бўлиб ўтган иқтисодий кенгашида бу масала чуқур таҳлил қилиб чиқилди. Бунга мувофиқ, пуллик хизматлар рўйхати вилоят халқ таълими бошқармаларига тавсия этилди. Бунинг таркибига тайёрлов бўлимлари, репетиторлик хизмати, тарбияни такомиллаштириш, соғломлаштириш, педагогик хизматлар киритилди. Бу йўналишлар умумтаълим мактаблари, янги турдаги ўқув муассасалари ва боғча-яслилар учун алоҳида-алоҳида аҳамиятга эгадир. Хизмат турларини йўлга қўйишда солиқ қонунчилигига риоя қилинади. Таълим муассасалари учун имтиёзларни маҳаллий солиқ инспекцияларидан олиш мумкин. Пуллик хизмат кўрсатаётган мактабларнинг банкларда махсус ҳисоб рақами бўлиши лозим.

Савол: — Республикамиз таълим тизими миқёсида энг катта муаммо нима деб ўйлайсиз ва уларни ҳал қилиш мумкинми?

Жавоб: — Ҳозирги кунда вилоятларнинг бир қатор таълим муассасалари қўшимча ўқув қўлланмалари ва методик адабиётлар билан етарли таъминланмаган. Бу борада вазирлик томонидан иқтисодий таълимга доир ўқув қўлланмалари ва адабиётларни марказлаштирилган ҳолда молиялаштириш бўйича Республика Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритилди.

Ҳали қишлоқ мактабларида иқтисодий таълимни ривожлантиришнинг моддий базаси етарли эмас. Мактабларимизга компьютер кириб келди. Иқтисодий таълимни эса компьютерсиз амалга ошириш қийин. Шу маънода компьютернинг тилини тушунадиган малакали мутахассисларга ҳам муҳтожмиз. Айрим жойларда «Иқтисодий билим асослари»дан ёшларга сабоқ бераётган ўқитувчи-мураббийларнинг малакаси ҳам сустроқ. Бу борада Вазирлик Авлоний номидаги халқ таълими ходимларининг малакасини ошириш Марказий институти билан келишган ҳолда махсус курс очди. Бу иш вилоятлар миқёсида ҳам кўриб чиқиляпти. Педагогика институтларида мутахассислар тайёрлаш масаласи билан Олий таълим ва ўрта махсус таълим вазирлиги жиддий шуғулланмоқда.

Хулоса қилиб шуни айтишим мумкинки, иқтисодий таълим бўйича олдимизда турган муаммолар яқин йиллар ичида бартараф этилади. Чунки биз иқтисодий таълимнинг ҳуқуқий кафолатлари, концепцияси, дастурлари — бутун бир механизмига эгамиз. Вазирлигимиз ҳузурида тузилган иқтисодий кенгаш таълим жараёнини мунтазам назорат қилиб турибди. Бошқарувда маълум тажриба ва кўникма ҳосил қилдик. «Келажаги буюк давлат қуриш» ва биздан кейинги авлодларга «озод ва обод Ватан қолдиришда» мактабларимизнинг аҳамияти ошиб бораверади.

Суҳбатни Ҳулкар ТЎЙМАНОВА уюштирди.

БЕСАМАР КЕТМАГАН ЙИЛЛАР

Зомин музофотидагилар ёмликларни маърифатчи, олим халқ деб атайдилар. Қаҳрамонимиз Баҳодир Розиқов ҳам тумандаги маориф жонкуярларидан. Отаси Раззоқ Содиқов ва онаси Нусрат Содиқовалар ҳам бир пайтлар шу соҳа эгалари бўлишган. Муаллимлар оиласида тарбия олган Баҳодирда бу касбга ҳавас эрта уйғонди. Ёмдаги 3-мактабни «аъло» баҳоларга тугаллаб, икки йил интернатда тарбиячилик қилгач, 1959 йили Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институтининг тарих-филология куллиётига ўқишга кирди. Институтни имтиёзли диплом билан якунлаб, Сирдарё вилояти Гулистон туманидаги 21-мактабда ишлай бошлади. Уч йиллик фаолиятидан сўнг шу мактабга илмий мудир, икки йилдан сўнг, 1969 йилда эса мактаб директори лавозимига тайинланди.

Ўтган йиллар давомида жонкуяр директор бир қатор ибратли ишларни амалга оширдики, натижада у бошқараётган мактаб нафақат туман, вилоят, республика миқёсига, балки жаҳонга юз тутди. У 1970 йили мактаб бадиий ҳаваскорларидан иборат «Дилрабо» болалар дастаси тузишга бел боғлади. Мана шу вақт ичида мактаб бадиий ҳаваскорлари туман ва вилоят санъат байрамларида фақат биринчиликни эгалламоқдалар. 1979 йилдан буён олти марта республика санъат байрами ғолиби, 4 марта республика фестиваллари лауреати, беш марта Бутунииттифоқ фестиваллар лауреати бўлишди.

Уларга 1987 йилда Республика Маданият вазирлиги томонидан «Халқ дастаси» унвони берилди. Мактаб ўқувчилари ўтган йиллар мобайнида Тожикистон, Қирғизистон, Қозоғистон каби мамлакатларда гастрол сафарларида бўлдилар. Ҳозир мактабда бешта бадиий ҳаваскорлик жамоаси фаолият кўрсатмоқда. «Марҳабо» ўқитувчилар дастаси вилоят бадиий ҳаваскорлик жамоалар кўригининг муттасил ғолибидир. Бу дастанинг 11 аъзоси Бутуниттифоқ халқ талантларининг XI фестивали лауреатидир. Шунингдек, «Кичкина бўлинг» фольклор этнографик дастаси республика кўригида 2-ўринни эгаллади. «Дилрабо» дастаси бир неча йилдирки, Тошкентда ўтадиган «Наврўз» ва Мустақиллик куни шодиёналарида мунтазам иштирок этиб келаётир. Улар «Ўзбекистон — Ватаним маним» қўшиқлар танловида ҳам ўз концерт дастурлари билан қатнашиб, вилоятда катта эътиборга сазовор бўлдилар. Эътиборли томони уларнинг дастуридаги барча қўшиқлар муаллифи ҳам Баҳодир Розиқовдир.

1971 йил Баҳодир Розиқов Деҳқонобод давлат хўжалиги раҳбарларидан замонавий типдаги дала шийпонларидан бирини мактаб ихтиёрига беришни сўради. Мақсад, ёзги таътил кунлари юқори синф ўқувчилари иштирокида меҳнат ва дам олиш оромгоҳи ташкил қилиш эди. Мўлжалдаги 50 ўринга 150 нафар ўқувчи қабул қилинди. Аслида бир гуруҳга мўлжалланган оромгоҳда уч гуруҳ болалар дам олишди. Йигирма йил фаолият кўрсатган ушбу «Меҳнат-роҳат» ва дам олиш оромгоҳида тўрт марта вилоят семинари уюштирилди. Шу йиллар ичида республикадаги меҳнат ва дам олиш оромгоҳлари билан беллашиб, ўн уч марта ғолибликни қўлга киритди. Бу ерда республика ойнаи жаҳони ижодкорлари томонидан «Қувноқ стартлар», «Светофор» кўрсатувларининг махсус сонлари уюштирилди. Ёзувчилар, шоирлар, санъат усталари билан учрашувлар ташкил қилинди.

1984 йилдан мактабда юқори синф ўқувчиларидан ташкил топган «Аланга» ишлаб чиқариш бригадаси фаолият кўрсата бошлади. 30 гектарлик майдонга турли хил сабзавотлардан тортиб, пахтагача экилди. Бригада 1986 йилда республика ўқувчилар меҳнат жамоалари кўригида ғолибликни қўлга киритди.

Етти йил муқаддам Баҳодир Розиқов яна бир хайрли иш бошлади. У халқ қўшиқларидан аллалар қизларга мос эмаслигини ҳисобга олиб, халқона оҳангда аллалар яратишни зиммасига олди. «Алла, укам», «Алла, синглим» каби аллаларнинг ўндан ортиқ тури ҳаваскор қўшиқчи қизлар ўртасида оммалашиб, беллашувда барча қизлар иштирок этдилар. Ғолиблар эса республика ойнаи жаҳонининг «Тенгдошлар» кўрсатувида ўз чиқишларини намойиш этдилар. Алла номи билан аталган китобчалар нашр қилинди. Ва республикамиздаги боғчаларга ўрганиш учун тақдим этилди.

50-йилларнинг ўрталаридаги ўқувчилик пайтини тез-тез эсларкан, Баҳодир ўша йилларда ўқувчилар ташкилоти мактабларда алоҳида ўрин тутганлигини ҳис этди. Мактабга раҳбар бўлгандан сўнг шу ҳақда кўп ўйлади. Амалдаги қўмита фаолиятидан қандай фойдаланиш йўлларини излади. Ниҳоят, 1984 йилдан амалий фаолиятга киришди. У 7-синфдан 11-синфга қадар ўқитувчилик касбини хоҳловчиларни аниқлаб, улар билан алоҳида педагогик лаёқатларини ўз тажрибалари асосида кўриб чиқди, «Ойда бир кун мактабни фақат ўқувчилар бошқариши керак», — деган фикрга келди.

ЮНЕСКОда аъзо мактаб

— Энг муҳими, — дейди Баҳодир Розиқов, — ўз-ўзини бошқарув кунлари фаолият кўрсатган ўқувчи-ўқитувчилар, кейинчалик ҳам муаллимларига доимий кўмакчи бўлиб қолмоқдалар. Иккинчидан, талабалик йилларида амалиётни яхши ўтамоқдалар. Яна ҳам қувончлиси, олий ва ўрта махсус ўқув юртини тугаллаб, жамоага ишга келганларида ўзларини эркин тутмоқдалар.

1988-89 ўқув йили мактаб янги бинога ўтди. Олти соат дарс 6 та хонада ўтиларди. Ҳар танаффусда кўчиб юриш керак. Бундан ташқари мактабда 35 минутлик дарс жараёни ҳам тажриба-синов тариқасида ўтказилиши Баҳодир Розиқовда жуфт дарсларни ташкил қилиш ғоясини уйғотди. Дастлаб бир чорак давомида жуфт дарс усули жисмоний тарбия ва меҳнат дарсларида синаб кўрилди. Самара яхши бўлгач, ўқитувчилар кенгашида бир ой мактабда жуфт ва 35 минутлик дарсларни тажриба сифатида қўллаш фикрини ўртага ташлади. Тажриба-синов биринчи ҳафтаданоқ ўзини оқлади ва мактабда жуфт дарсларни ўтиш йўлга қўйила борди. Шу каби муваффақиятларга эришаётган ушбу мактаб 80-йилларнинг иккинчи ярмидан бошлаб республика халқ таълими ходимлари малакасини ошириш Марказий институти, Халқ таълими вазирлиги, РТМ ходимлари эътиборига тушди. «Ўзбекфильм» студияси мактабнинг ана шу босиб ўтган йўлини қамровига олган «Дилрабо» ҳужжатли фильмини яратди. Айниқса, 1995 йил мактаб жамоаси учун унутилмас бўлди. Шу йили «Йил мактаби-95» республика кўригида мактаб жамоаси 1-ўринни олди. 1996 йил мактаб ЮНЕСКОнинг бирлашган мактаблар таркибига (БМТ) аъзо қилиб қабул қилинди. Албатта, бу муваффақиятларда мактаб директорининг ҳиссаси каттадир. 90-йилларнинг бошларида мактабларда «Одобнома» фани ўқитишга киритилганини у хурсандчилик билан кутиб олди. Ва дарсни қандай қилиб самарали ташкил қилиш йўлида бош қотира бошлади. Ана шу саъй-ҳаракатлар, изланишлар боис ўша йиллариёқ 9 ва 10-синф ўқувчилари учун Б. Розиқов томонидан «Одобнома» дарслик қўлланмаси яратилди.

Баҳодир Розиқов учун 1995 йил 3 октябрь унутилмас кун бўлди. Республика Президенти Фармони билан унга «Ўзбекистон халқ ўқитувчиси» унвони берилди. У 1977 йили «Ўзбекистон халқ таълими аълочиси» кўкрак нишони билан тақдирланди. 1992 йили «Мустақиллик» кўкрак нишони билан тақдирланди.

Баҳодир Розиқов оиласи ҳам муаллимлар сулоласидир. Турмуш ўртоғи Раънохон ҳам муаллима. Баҳодир Розиқовнинг бешта фарзанди бўлиб, улар ҳам ота-оналари изидан боришмоқда. Биз қаҳрамонимиз ҳақидаги ҳикоямизни туғаллар эканмиз, ўзи айтганидай: «Юртга хизмат қилгин, бўлиб баҳодир,

Олқиш олсанг, шу сенга зўр баҳодир.

Халқинг учун куюнмасанг, куймасанг,

Аталмайди асло исминг Баҳодир», — деб қоламиз.

Собир ҚУРБОНОВ,
тарих фанлари номзоди,
Ўтамурод НУРМУҲАМЕДОВ,
филология фанлари номзоди.

ЎҚИТУВЧИ БЎЛИШ ОСОНМИ?..

Ўқитувчи бўламан дейиш осон, аммо танилиш, ҳақиқий ўқитувчи бўлиш жуда қийин. Сирғали туманидаги 268-мактаб математика ўқитувчиси Саъдулла Тўлаганов муаллимлик касбини танлаганида отаси раҳматли шу гапни айтган эди. Мана, ушбу калом айтилганига ҳам 45 йил бўлибди. Албатта, бир касбда, бир мактабда шунча йил меҳнат қилишнинг ўзи бўлмайди.

Сирасини айтганда, Саъдулла акага отасининг гапи қаттиқ таъсир қилди ва унинг қарорини қатъиятга айлантирди. Устоз иш фаолияти давомида қатор мукофотлар билан тақдирланди. Аммо у мукофотлар эмас, ўзига елкадош бўлган шогирдлари билан фахрланади.

Физика фани ўқитувчиси Маҳмуда Тўлаганова, расм ва чизмачилик фани муаллими Ҳикмат Назаралиев, жисмоний тарбия фани муаллими Мавлон Каримов сингари шогирдлари устоз ёнида, бир мактабда ишлашяпти. Устознинг фарзанд (2 ўғил, бир қиз)лари турмушнинг турли жабҳаларида фаолият кўрсатишяпти. Саъдулла ака Тўлагановнинг ўзи эса, 70 ёшдан ошган бўлса-да, жонажон мактаби, қадрдон ўғил-қизларидан ажралгиси йўқ. Хуллас, у ҳамон устозлик шарафини муносиб ҳимоя қилаяпти.

Қ. МАҲКАМОВ.

СУРАТДА: фидойи ўқитувчи С. Тўлаганов ўқувчиларга янги мавзуни қиёсий таҳлиллар асосида тушунтираяпти.

«ЎЗБЕКИСТОН ҚЎШИҚ БАЙРАМИ»

Қуйида ушбу байрамда республика таълим муассасалари жамоалари ижро этиш учун Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан танланган ва тавсия этилган қўшиқлар матни ҳамда нотасини эълон қилаяпмиз.

ЎЗБЕКИСТОН—ОНАЖОН

М. ОТАЖОНОВ мусиқаси, Қамбар ОТА шеъри.

Ер-осмоннинг ораси,
Оламнинг энг сараси,
Авлодмерос Ватаним —
Қадри баланд бўстоним.

Нақорат
Онажон Ўзбекистон,
Жонажон Ўзбекистон.

Ой ҳуснда етолмас,
Қуёш шайдо, кетолмас.
Кўк тоқида юлдузлар,
Бахт таратар кундузлар.

Нақорат

Саховатли, фидокор,
Дунёда энг бахтиёр,
Содиқликда болангта,
Танилгансан оламга.

Нақорат

Бир ёнингда Жайхундир.
Бир ёнингда Сайхундир.
Меҳрингдир нур тарами,
Бағринг диллар ороми.

Нақорат

БОЛАЛАРНИНГ КЎЗЛАРИ

М. ОТАЖОНОВ мусиқаси, Қамбар ОТА шеъри.

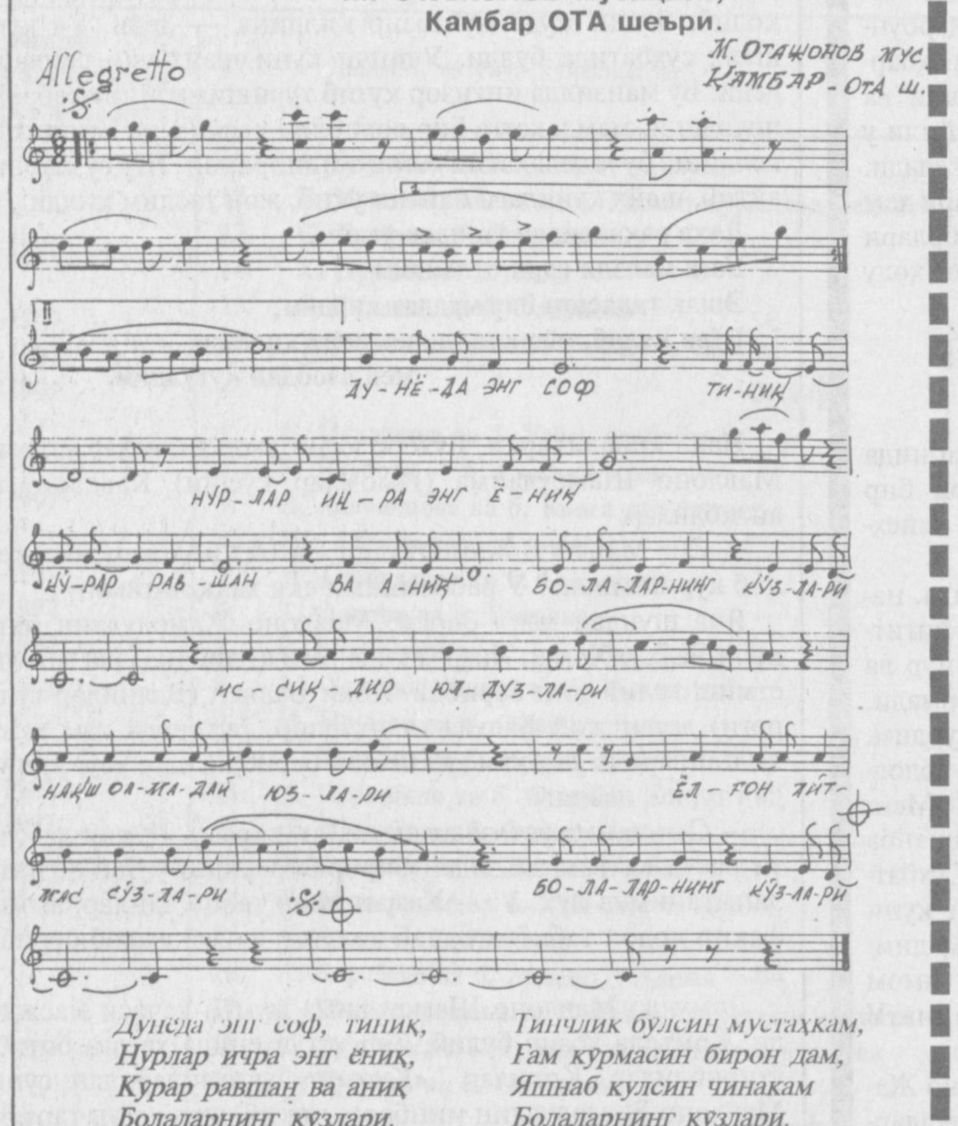

Дунёда энг соф, тиниқ,
Нурлар ичра энг ёниқ,
Кўрар равшан ва аниқ
Болаларнинг кўзлари.
Нақорат

Иссиқдир юлдузлари,
Нақш олмадай юзлари,
Ёлғон айтмас сўзларни
Болаларнинг кўзлари.

Тинчлик бўлсин мустаҳкам,
Ғам кўрмасин бирон дам,
Яшнаб кулсин чинакам
Болаларнинг кўзлари.
Нақорат

Ватаним деб чарақлар,
Халқ бахтидан яраклар,
Доим дўстни сўроқлар
Болаларнинг кўзлари.
Нақорат

Надим НОРХЎЖАЕВ мусиқаси, Сафар БАРНОЕВ шеъри.

НЕВАРАЛАР ҚЎШИҒИ

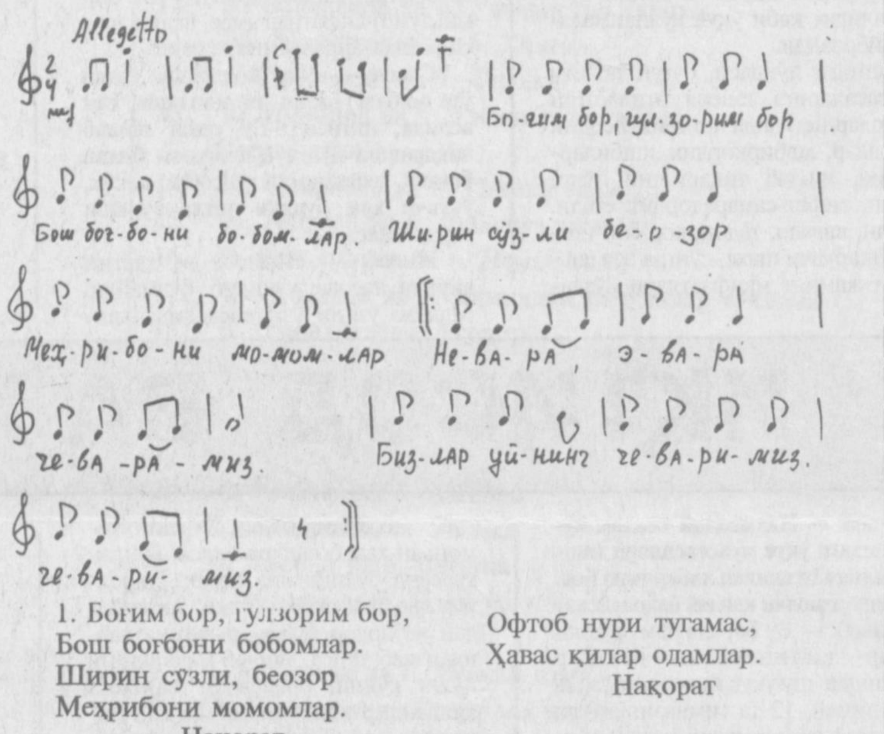

1. Боғим бор, гулзорим бор,
Бош боғбони бобомлар.
Ширин сўзли, беозор
Меҳрибони момомлар.

Нақорат
Невара, эвара, чеварамиз,
Бизлар уйнинг чеваримиз.

2. Остонамиз — муқаддас,
Аҳил ота-онамлар.
Офтоб нури тугамас,
Ҳавас қилар одамлар.

Нақорат

3. Ниятимиз пок, нурли,
Шундан бизлар ғурурли.
Бобо, момомлар билан
Яшаш қандай сурурли.

Нақорат

Turizm

САЁҲАТДА ЎЛКАНИ ЎРГАНИНГ

Туризмнинг кўп сонли турлари орасида дам олиш кунидаги пиёда юриш саёҳати алоҳида ўринни эгаллайди. Чунки бу сайрлар ҳаммани бирлаштириб, саломатликни мустаҳкамлайди.

Пиёда юриш — бу қадимий соғломлаштириш усулларидан биридир. Юриш вақтида юрак-томир, нафас олиш ва организмни фаоллаштирувчи ҳаракат юзага келади. Юриш — табиий ҳаракат тури бўлиб, катта кучланиш талаб қилмайди. Шунинг учун у жуда гўзал тикланиш усули ҳисобланади.

Оммавий ташаббускорлик туризми — бу шаҳар ташқарисида кўнгилга ёқадиган фаол дам олиш усулларидан биридир. У пиёда, чанғи, сувда, отда, велосипедда, машинада бўлиши мумкин. Ҳар бир киши туризм тури ва йўналишини ўзи танлаб олади.

Севимли машғулот яхши жисмоний тайёргарлик, соғлиқни мустаҳкамлаш, қизиқарли фаол дам олишни таъминлаб, ўз ўлкаси тарихини, табиатини яқиндан билишга ёрдам беради.

Оммавий ташаббускорлик туризми бўйича ишни гуруҳ ва тўгараклар ташкил қилишдан бошлаш керак. Гуруҳ ва тўгарак ишлари ҳар шанба, якшанба, байрам кунлари мунтазам равишда сайёҳлик сафарлари ташкил қилиш билан бошланади. Сафарларни маҳаллий саёҳат идоралари томонидан тасдиқланган йўналишлар бўйича тунаб қолиш ва тунашсиз ўтказиш кўринишида ташкил қилинади ва бу организмни чиниқтириб, соғлиқни тиклашга даволаш воситаси бўлиб хизмат қилиши мумкин.

Ҳар бир сафар гуруҳи 10-15 кишидан иборат бўлиб, улар таркиби ёши ва жисмоний тайёргарлигини ҳисобга олган ҳолда тузилади. Янги бошловчилар учун кундузги пиёда юриш узоқлиги кунига 10—15 километр, шуғулланувчиларга 15—25 километр, велосипедда 50—75 километр бўлиши зарур.

Ҳар бир дам олиш кунида сафар гуруҳининг бошқариб борувчи раҳбари гуруҳнинг йўлдаги асосий ҳужжати бўлган йўл варақасини сайёҳ тўгарагидан олади ва расмийлаштиради.

Сайёҳ сафарга жўнашдан олдин шифокордан рухсат олиш керак. Чунки юрак, томирлар, ўпка, ошқозон касалликларига йўлиққанларга жисмоний иш кучи оғирлик қилиши мумкин.

Ташаббускорлик туризми билан шуғулланувчилар тўсиқларни енгиб ўтиш, чодир ўрнатиш, гулхан ёқиш, очиқ жойда ва ўрмонда компос ва харита ёрдамида қуёш ва юлдузлар йўналишини ўрганиб, азимутни аниқлаб, биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш ва бошқа фойдали билим, малакаларни аста-секин эгаллайдилар.

Янги бошловчилар туризм машғулотида дарров катта масофаларга қизиқмасликлари, илгари босиб ўтилган йўналишлар бўйича 40-50 дақиқа қўшимча ҳаракатланиб, 10 дақиқа дам олишлари керак.

Ҳамма фуқаролар «Соғлом бўлиш учун ҳаракат»нинг қайси машғулот усулини танлаб олишларидан қатъи назар ўз соғлигини мустаҳкамлаб, кайфияти яхшиланади, серунум меҳнат ва ватан ҳимоясига тайёр туради.

Б. ФАЙЗУЛЛАЕВ,
РЁСЎМнинг услубчиси.

Maktab kutubxonasiga

КОМПЬЮТЕРНИ ЎРГАНМОҚЧИ БЎЛСАНГИЗ...

Иқтисодий ва ижтимоий фаолиятда компьютерлардан фойдаланилаётганига анча бўлди. Бироқ ишимизни тез ва аниқ ҳал эта оладиган жажжи компьютерлар техникасини ҳар биримиз биламизми? Уни ўрганмоқни нимадан бошлаш керак? Физика-математика фанлари номзоди Сайёра Раҳмонқулованинг яқинда чоп этилган «IBM PC шахсий компьютерида ишлаш» китобчаси шу жиҳатдан сизга яқин кўмакчи бўлади. Шахсий компьютернинг асосий қурилмалари, жараёнлар тизими, турли дастурлар билан ишлаш, матнларни таҳрир қилиш, файлларни архивлаш, вируслардан ҳимояланиш тартиблари китоб мундарижасидан ўрин олган. Китобни ўқиш жараёнида бу ҳақдаги барча маълумотларни билиб оласиз.

Китоб «Виртех» қўшма корхонаси мадади билан «Шарқ» матбаа концернида чоп этилган. Ўзбекистонда биринчилар қаторида компьютер техникалари ишлаб чиқара бошлаган ушбу корхона яқинда «Виртех» русумли ўз компьютерини яратди. Бу эса корхонанинг узоқ йиллик меҳнати самарасидир.

Техника фанлари доктори Ҳамид Мамажонов тақризи остида босилган бу янги китобча IBM PC компьютери ҳамда унга мувофиқ компьютерлардан фойдаланувчиларнинг кенг оммасига мўлжалланган. Аниқ дастур асосида яратилгани учун ҳам у сизнинг компьютерда ишлашни осонгина ўрганиб олишингизга имкон яратади.

Гулчеҳра ЖАМИЛОВА.

ЭНГ ЯХШИ «ЁЛҒОН»

(Воқса)

Дилдора билан Муқаддас бир қишлоқда, бир кўчада туришади. Улар ҳатто ёнма-ён қўшни ҳам. Нима бўлди-ю, икки дўст орасидан «ола мушук» ўтди. Улар аразлашиб қолишди. Биринчи бўлиб гап очишга негадир ҳеч кимнинг ғурури йўл қўймади. Кунлар кетидан кунлар ўтди. Бу ҳолни дастлаб уларнинг синфдоши Азиза сезиб қолди. Азиза севимли ўқитувчимиз Нодира опанинг қизлари. Дадаси қурилишда ишлайди. У киши жуда ажойиб одам. Улар яқинда Бухорода бўлиб, мачитми, мадрасами қуриб бериб келишибди. Қайтишда Азизага қандайдир китоблар олиб келди. Азиза уларни севиб мутолаа қилади. Ҳадислар ва шариат қоидалари ҳақидаги рисолалар Азизани ром қилган. Тушунмаган баъзи сўзларни онасидан сўраб олади. Чунки Нодира опа адабиётдан дарс беради, уйларида кутубхоналари ва бир неча ҳар хил луғатлари бор.

Бир куни Азиза ўша китоблардан ўқиб қолдики, иккала дўстни ёки эр-хотинни, қайнона-келинни яраштирмоқ учун ёлғон сўзлаганнинг айби йўқ, негаки уришган кишилар шу баҳона ярашиб олиши мумкин.

Азиза худди шундай йўл тутди. Уларнинг бу қилиғи эриш туюлди-да! Дилдора душанба куни дарсга кела олмади. Иссиғи чиқиб, бетоб бўлибди. Синф раҳбарининг топшириғига биноан Азиза Дилдоранинг уйига борди.

— Ассалому-алайкум, ўртоқжон!

— Ваалайкум-ассалом, кел Азиза!

— Тузукмисан, нима бўлди?

— Раҳмат, бир оз шамоллабман, энди тузукман.

— Ҳа, айтгандай, Муқаддас ҳам келмоқчи бўлувди, сени сўради.

Дилдора ўйланиб қолди. Гаплашмай хато қилибман, дугонам мени сўрапти-я? Азиза ёлғонни сездирмаслик учун гапни бошқа ёққа бурди ва хайрлашиб чиқиб кетди. Эртаси куни мактабга борди ва Муқаддасга тўқиб қўйган ёлғонни айтди: «Кеча Дилдорани кўриб келдим, сени сўраб қолди», Ростданми? — деб кўзларини пирпиратди Муқаддас.

— Ҳа, ҳа! — деди Азиза яна ёлғондан.

Дилдора мактабга келди. Муқаддас эса иссиққина булочкалардан олиб, унга пешвоз чиқди. Уларни чеккада кузатиб турган Азиза савоб иш қилганидан севиниб турарди. Яхшиям ёлғон гапирганлик. Шу баҳона икки дугона ярашишди, ахир.

Ойпошша ОТАЖОНОВА,
Хива туманидаги 16-мактаб ўқитувчиси.

Xullas...

СУВДА ЧЎКМАЙДИГАН, ЎТДА ЁНМАЙДИГАН ЙИГИТ

Муқаддас китобларда қайд этилганидек, табиатан шундай одамлар бўладики, бало қазолар уни тарк этмайди, бироқ тақдирнинг тақозоси билан у ҳаммасидан омон-эсон қутулаверади. Бокулик 23 ёшли Элдор исмли йигит ҳам шу тоифали одамлардан деса бўлади. Уни таниганлар сувда чўкмайдиган, ўтда ёнмайдиган омадли одам дейишади. Гап шундаки, Элдор шу ёшга қадар тўрт марта автоҳалокатда қолди, икки марта сувга чўкди, баланд иморатнинг тўртинчи қаватидан ерга йиқилиб тушди. Бироқ ҳаммасидан ҳам соғ-омон чиқди.

Сўнгги фалокат яқиндагина юз берди. У метро поездининг ёнган вагони ичида қолди. Омадни қарангки, Элдор ўт ичидан ҳам саломат қутқариб олинди. Тақдир ҳазиллари фалокатларнинг ҳаммасида ҳам бахт кулиб боққан бу йигитни яна қандай воқеа-ҳодисалар кутаяпти, буни ёлғизгина оллоҳ билади.

РОССИЯ ЧЕГАРАЛАРИ

Собиқ Совет Иттифоқи давлат сифатида барбод бўлганига беш йилдан ошган бўлсада, ҳали-ҳануз ҳамма жойда ҳам географик хариталар, глобуслар, дарсликлардаги маълумотлар янгиланиб улгурганича йўқ. Эскича тасаввурни янгилайдиган аниқ маълумотлар эса жуда ҳам керак. Хўш, шундай экан, ҳозирги Россия чегараси қандай?

— Бугунги Россия 16 та давлат билан чегарадош бўлган жаҳондаги ягона мамлакатдир. Унинг чегаралари узунлиги 60932,8 километрдир, — деб маълум қилади чегара хизмати федерал Бош штаби бошлиғининг ўринбосари генерал-майор Николай Круглов. — Мамлакатга қарашли денгизлар майдони 8,6 миллион квадрат километрни ташкил этади. Россия Федерацияси таркибидаги 89 субъектнинг 45 таси чегара минтақаларидадир. Бу жойларда мамлакат аҳолисининг 43 фоизи яшайди...

ana shunaqa gaplar

ҚУТЛОВ

Ҳурматли ҳамкасбимиз Умар ҲАЙДАРОВ!

Сизни гўзал айём — туғилган кунингиз билан қутлаймиз. Ҳамиша соғ-саломат бўлинг!

Самарқанд 2-педагогика билим юрти жамоаси.

ҚЎЛЁЗМА ЖУРНАЛ

Маълумки, ҳар бир касб соҳибининг малака ва маҳорати амалий иш жараёнидагина такомиллашиб боради. Журналист бўлмоқ учун эса қаламни талабалик давридан бошлаб чархлаб бормоқ лозим.

Шу боисдан ҳам Бердақ номли Қорақалпоқ давлат университети журналистика бўлимининг тўртинчи курс талабалари ўзларининг қўлёзма журналини чиқаришга киришдилар. «Ёш журналистлар» журнали материаллари компьютерда терилади. Саҳифаларидан шеърият, наср, мунозара — баҳс бурчаклари ўрин олиши билан бирга турли долзарб мавзулардаги бўлғуси қалам эгаларининг қизиқарли мақолаларини ўқиш мумкин.

Ғ. ЁҚУБОВ.

ЭЪЗОЗ

Яқинда Иштихон туманидаги Бойтўби қишлоғида жойлашган 34-ўрта мактаб ҳовлисига тумонот одам йиғилди. Ўша куни зиё масканига мулла Эгамқул Жабборов номи берилди. Қувончли бу хабар қишлоқдаги барча-барчанинг кўксини тоғдек кўтариб юборди.

Хўш, мулла Эгамқул Жабборов ўзи ким, деган ҳақли савол туғилиши табиий. Бу зоти шариф асли шу қишлоқлик, том маънода маърифатчи зиёли эканлиги ҳали-ҳануз ҳамқишлоқлари қалбида фахр-ифтихор уйғотади. Мана, эҳтиромнинг тантанаси — қишлоқдошлари унинг номини мангуликка дахлдор деб эъзозлашди.

Шу куни тантанада қатнашган Иштихон туман халқ таълими бўлимининг мудири Марат Тоштемиров, қишлоқ оқсоқоллари — Болта Ёрқулов, Сайдурасул Шерқулов, мазкур 34-мактаб директори Хурсанд Шерқулов, мулла Эгамқул Жабборовнинг фарзанди Абдусалом Эгамов ва бошқалар тўлиб-тошиб сўз айтдилар. Мактаб ўқитувчилар жамоаси ва давраны тўлдирган ўқувчиларнинг шукронаси эса қарсаклар оҳангида янгради.

Абдулла ТУРДИЕВ,
журналист.

Sport

МИЛЛИЙ КУРАШДАН ЯХШИМИЗ

Мамлакатимизда спортни ривожлантириш борасида қилинаётган ишлар ўз самарасини бераётир. Эндиликда спортчиларимиз ҳам халқаро миқёсда улкан ғалабаларни қўлга киритиб, юртимиз номини жаҳонга танитмоқда. Спорт соҳасидаги бундай ютуқлар спортнинг оммавийлигини оширишга ҳисса бўлиб қўшилаётир. Мусобақаларнинг ўтказилиши эса байрам тусига айланиб бораётир.

Мен Челак туманидаги 2-спорт интернатида жисмоний тарбия фанидан ўғил-қизларга сабоқ бериб келаман. Спорт мактабимизда ўқувчилар волейбол, қўл тўпи, футбол, бухороча кураш, дзю-до каби спорт турлари билан мунтазам шуғулланиб келишмоқда.

Ҳа, ҳақиқатан ҳам спорт мактаби ўқувчилари кейинги пайтларда нафақат туман, балки вилоят, қолаверса республика шарафини муносиб ҳимоя қила оладиган иқтидорли спортчиларни етиштириб бермоқда. Жамол Аҳмедов, Акмал Пўлатов, Акмал Аҳмедовлар ўтган йили Самарқандда ўтказилган нуфузли мусобақада миллий кураш бўйича ўз вазнларида учинчи ва иккинчи ўринларни эгаллаганликларидан фахрланамиз. Шунингдек, ёш футболчиларимиз қўлга киритаётган ютуқлар ҳам мақтовга лойиқ. Бироқ ишимизга тўсиқ бўлаётган муаммолар ҳам бор. Спорт мактабимизда футбол тўплари етишмайди. Ахир, футболни тўпсиз тасаввур этиб бўлармиди?!

Яқинда бир хушхабар эшитиб қолдик. Туман марказида спорт жиҳозлари билан савдо қиладиган дўкон қурилаётган экан. Ажаб эмаски, тезроқ очилса!

Хурсан МАМАСОЛИЕВ,
Челак туманидаги 2-спорт мактабининг жисмоний тарбия ўқитувчиси.

Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси, Шайхонтоҳур тумани ҳокимияти, халқ таълими бўлими ва касаба уюшмаси С. Айний номидаги 84- мактаб жамоаси шу мактабнинг собиқ директори, Ўзбекистон халқ маорифи аълочиси

Фахриддин МУХИТДИНОВ

вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига ҳамдардлик изҳор этади.

Шайхонтоҳур тумани халқ таълими бўлими ва касаба уюшмаси 84-мактаб жамоаси шу мактабнинг илмий бўлим мудири Мавлуда Собировага падари бузруквори

Рихсивой ҲОШИМОВ

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институти маъмурияти, касаба уюшмаси ва мусиқа-педагогика факультети жамоаси мусиқа педагогика ва методикаси катта ўқитувчиси А. Т. Мирраҳимовга отаси

ТУРҒУН МИРРАҲИМОВ

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент давлат университетининг механика-математика факультети жамоаси шу факультет доценти Абдуғаппор Нармоновга онаси

Ҳанимой ая МАҲМУДОВА

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент давлат университетининг механика-математика факультети жамоаси, шу факультет доценти Абдуманноп Адбураҳмоновга акаси

Абдуғани АБДУРАҲМОНОВ

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

А. Авлоний номидаги халқ таълими ходимлари малакасини ошириш Марказий институти ректорати ва касаба уюшмаси ҳамда жамоаси кафедра мудири, доцент Н. Ремеевга онаси

РЕМЕЕВА МАРҲАБО МУСТАФО қизининг

бевақт вафот этганлиги муносабати билан оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

А. Авлоний номидаги халқ таълими ходимлари малакасини ошириш Марказий институти ректорати, касаба уюшмаси, институтнинг чақириққача ёшларни тайёрлаш ва жисмоний тарбия кафедрасининг доценти Пахриддин Хўжаевга онаси

Нури ИНОЯТОВА

вафоти муносабати билан таъзия изҳор қилади.

А. Авлоний номидаги халқ таълими ходимлари малакасини ошириш Марказий институти ректорати ва касаба уюшмаси ҳамда жамоаси доцент П. Хўжаевга акаси

САИДКАРИМнинг

бевақт вафот этганлиги муносабати билан оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Ma'рифат
ТАЪСИС ЭТУВЧИЛАР:
Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси.

Бош муҳаррир
Ҳалим САИДОВ

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 20.
Рақам ва далилларнинг ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар. Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.
МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32.
ТЕЛЕФОНЛАР: масъул котиб — 36-54-17, хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 36-55-58.
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.
Навбатчилар: Дилбар ХУЖАЕВА, Олимжон ҲАЙИТ.

ИНДЕКС: 64595 Буюртма Г.-0159.Тиражи 50.000. Ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2 босишга топшириш вақти — 20.00. Топширилди—19.00. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.
1 2 3 4 5 6